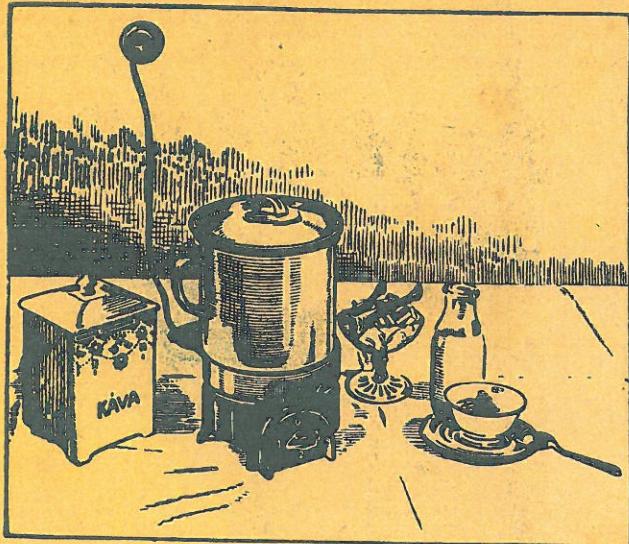




# PAMÁTNÍK

SBORU DOBROVOLNÝCH HASIČŮ  
V BRUZOVICÍCH • 1897-1937 •

*Valošek Albin č. 49*



Pro ulehčení práce v domácnosti : Elektrické žehličky, vařiče, podušky, vyssavače prachu, pračky, elektr. sporáky, ledničky

Pro zpříjemnění bydlení dobrý poslech rozhlasu. Předvedeme radiopřístroje různých kvalitních značek

Informace Vám podají zaměstnanci  
Obvodové správy MSE, Místek, tel. 60

Moravskoslezské elektrárny a. s., Moravská Ostrava,  
Opavská 87, telefon 2446

# PAMÁTNÍK

SBORU DOBROVOLNÝCH HASIČŮ  
V BRUZOVICÍCH

1897 - 1937

NAPSAL J. L. MIKOLÁŠ

Píseň

k 40. výročí trvání sboru v Bruzovicích

J. L. Mikoláš.

Čtyřicet let Bruzovicemi zní  
hasičské trubky smělá píseň,  
ochotně spěchá hasič na rtech s ní,  
když bližního zlá trudí tiseň.

Když obloha se rudě rdí, požár  
když bližnímu hubí statky,  
tu na pomoc, k obraně hasič jde,  
zlý host musí couvnout zpátky!

Hasičská práce — píseň velebná,  
píseň víry, lásky, oběti,  
hasič vždy rád vlasti, národu,  
svůj celý život posvětí.

Sláva tobě, hrdá písni, vzdorná,  
co plamenům přeješ zmar:  
V Bruzovicích tvoje půda rodná,  
bruzovskému sboru zdar!

Dále, dále, spějme bratři k dílu,  
nové práce opět zrozen den.  
Jak minule obětvujme sílu,  
s písni naší, naší vlasti jen!

Milému bratrskému sboru dobrovolných  
hasičů v Bruzovicích k 40leté činnosti  
do Památníku

Bratři!

Čtyřicet let nenáročné služby pro bližního, pro blaho obce,  
čtyřicet let práce na záchráně hmotných statků svých spoluob-  
čanů doma i v sousedství, pro mravní povznesení, hospodářské  
zesílení a co nejdůležitějšího, na záchrana našich statků ná-  
rodních a duchovních jazyka a národní svébytnosti, na udržení  
rodné hroudy máte za sebou.

V době nepřízně zrodil se Váš sbor. V době, kdy bylo nut-  
no našemu národu zápasit nejen o vezdejší bytí, o suchý chléb  
neb sytější sousto a pomazánku na tvrdý krajíc, ale i o to, co  
každému národu a jeho jedinci je posvátným, o svobodu svědo-  
mí a svobodu národní. V době, kdy nebylo mnoho porozumění  
pro společnou práci, kladli jste základy sboru, usilovali o vzá-  
jemnou bezpečnost, opřeli jste se o sebe a ukazovali jste jiným,  
co svornou společnou prací lze dobrého a užitečného docílit.  
To, co jedinci bylo nedosažitelným, to společným úsilím stalo  
se skutkem.

Ze skrovních začátků vyrostli jste ve sbor ukázněný. Za-  
pojili jste hned ve svých počátcích k cílevědomé usměrněné prá-  
ci hasičské ve vyšší organizační složku, podepřeli jste svým při-  
stoupením za člena založení hasičské župy frýdecké, podpořili  
jste tak účinně rychlý rozvoj myšlenky hasičské na Těšínsku.  
Hasičstvo celé župy vzpomíná vděčně Vaší práce a zásluh.

Za dobu 40 let narazili jste na četné překážky. Ty jste pře-  
konali a stojíte vítězně u čtvrtého mezníku, na rozhraní svého  
vývoje.

Dovedli jste překonat překážky minulé, dovedete se posta-  
vit všemu, co by Vás mohlo brzdit i v budoucnu. Jako jste do-  
sud věrně sloužili myšlence hasičské a všem povinnostem z ní  
vyplývající, budeste i nadále si toho úkolu vědomi a svou po-  
vinnost vykonáte, i pro myšlenku hasičskou vychováte věrně  
oddané následovníky, kteří jednou z Vašich rukou převezmou  
Vaší láskou posvěcené dílo, aby je odevzdali neztenčené, ba  
rozmnožené pokolením budoucím.

Přeji Vám se vším hasičstvem naši župy frýdecké do padě-  
sátky mužného vytrvání a zachování odkazu posvátné myšlen-  
ky hasičské.

Ve Frýdku 18.-6. 1937.

ALOIS KROČEK,  
starosta hasičské župy frýdecké.

# Dějiny sboru dobrovolných hasiců v Bruzovicích

## Čtyřicet let práce pro bližního v obci a národě

Jakmile první semínka hasičské myšlenky zalétla na Těšínsko a ujala se na českém Frýdecku, nesměla zůstat v popředí národně obrozujících snah stojící obec Bruzovice pozadu. Stárali se o to uvědomělí její občané, sdružení v Rolnicko-čtenářské besedě. Ti také urovnávali cestičku a připravovali půdu, aby krásné myšlenky, semínko vzácné, vonivé, skrovné ale užitečné rostliny, se ujalo a mohlo hluboko zapustit své kořeny, vyrůst k užitku obce a jejího obyvatelstva a vydávat, přinášet hojnou úrodu, čerpajíce k tomu živnou látku z rodné půdy.

Myšlenka hasičská žila v Bruzovicích od založení prvních českých sborů dobrovolného hasičstva na Frýdecku v Sedlištích a Dobré r. 1892. Než uzrála a vtělena ve skutek, uběhlo pět let.

Shodou okolností založen sbor v Bruzovicích v tomtéž roce, kdy položen základ k župní hasičské Jednotě frýdecké. Stál u její kolébky, stal se její základním pilířem ze čtyř českých sborů. Může být na to právem hrd a je to jeho ctí. Působil spolu s ní na rozvoji hasičské myšlenky v celém kraji těšínském od továrních komínů ostravských průmyslových obcí až po horská zákoutí Bezkyd.

Nebylo hasičského podniku v kraji, kam by nespěchali bružovští hasiči. K tomu se tužili činností vnitřní, cvikem technickým a vzděláním duševním. Nescházeli na žádné národní slavnosti Frýdecka, zapojili tak obranu hmotných statků v řetěz obrany duchovních hodnot národa, právě v těch místech, kde nápor na zničení českého živlu byl nejprudší.

Mužné pochodovali o národních slavnostech zněmčelým Frýdkem, vědomi své povinnosti a cíle.

Bruzovice jako sousední obec Sedliště stejně národně uvědomělá a stejně národní myšlenkou pevně kotví v rodné hroudě, byly stejně z Frýdku ohroženy rozlévajícím se odroditelstvím, jež mělo oporu v arciknížecích dvorech a podle sčítání lidu z r. 1890 vykazovaly 20 Němců, místních to odrodilých občanů. Při příštém sčítání však počet Němců klesl na 3 osoby a převratem úplně zmizel. Bruzovice se však pevně držely. Byly posilou v národním obrození ostatním obcím v okrese na sever i na východ, řetězem českých předměstí pod cizím násilím úpířího Frýdku a zbloudilých frýdeckých městáků.

sboru a sice za starostování p. Frant. Pitříka. O obecním posudku, konaném dne 19. ledna, bylo toto usnesení sděleno všem občanům, jež je s nadšením přijali a hned se přihlásilo 30 mužů do sboru.

### Zápis o založení sboru.

Obecní výbor se usnesl, aby se ve zdejší obci založil sbor dobrovolných hasiců. Záležitost sboru převzal starosta obce pan Frant. Pitřík. Za tím účelem svolal na den 19. března 1897 do hostince p. Josefa Kocycha schůzi, aby o dalším zařizování jednala. Při této schůzi sepsal muže ke sboru se hlásící a četl návrh stanov. O navržených stanovách rozpředl se rozhovor, při němž nadučitel p. Dom. Mojžíšek žádal, aby do stanov vřáden byl §, v němž se stanoví, aby jednací řeč a velení byly české. Tomu p. Frant. Pitřík odporal. Přes to usnesli se přítomní, aby návrh p. nadučitele do stanov byl přijat. Tu se pan Frant. Pitřík dalšího řízení zařizovacího zřekl. Na to svolali pp. Ondřej Onderek a Dominik Mojžíšek zařizovací schůzi na den 25. dubna 1897, k níž se také dostavil p. F. Tomášek, jednatel župy Těšínské a Jan Polach, starosta sboru dobrovolných hasiců v Sedlištích. Pan Tomášek dovezl svou vzletnou a přesvědčivou řečí přítomné pro věc nadchnouti, že hned zvolen zařizující výbor, sestávající z pánu Martina Weissmanna, rolníka a starosty, Frant. Stříže, rolníka, Ondřeje Onderky, rolníka, Ondř. Fabíka, obchodníka, Val. Fabíka, obchodníka, Stanislava Fajkoše, rolníka. Výbor ještě toho dne stanovy vyplnil a císařské zemské vládě v Opavě ke schválení zaslal, kteréž také brzy na to byly schváleny.

Dom. Mojžíšek, zapisovatel.

Dalšího zařízení sboru ujímá se nadučitel Dom. Mojžíšek spolu s Ondř. Onderkem, jak byli k tomu pověřeni první schůzi a v níž usneseno, aby jednací řeči sboru a také velení bylo české. Tito svolali druhou schůzi na den 25. dubna 1897, k níž pozvali jednatele Hasičské župy Těšínské, založené tehdy i pro Frýdecko a Jablunkovsko, p. Fr. Tomáška a zakladatele sboru v Sedlištích a jeho starostu Jana Polacha. Oba se do této schůze dostavili. Pan Tomášek pronesl vzletnou, krásnou řeč o úkolech hasičského sboru českých a pádnými důvody opodstatnil české velení. Všichni se vyslovili pro založení českého hasičského sboru a zvolen následující přípravný zařizující výbor: Martin Weissmann, rolník a starosta,



Frant. Stříž, rolník, Ondřej Onderek, rolník, Ondřej Fobík, obchodník, Valent. Fajkoš, obchodník, Stanislav Fajkoš, rolník. Výbor takto zvolený ještě téhož dne stanovy podle vzoru stanov sboru v župě těšínské vyplnil, podepsal a cís. král. zemské vládě v Opavě ke schválení zaslal.

Stanovy byly schváleny výnosem č. 891 ze dne 5. května 1897 Zemské vlády slezské v Opavě a doručeny výměrem okresního úřadu v Těšíně pod číslem 15.666.

Na základě tohoto povolení konala se dne 2. července 1897 ustavující valná hromada s tímto denním pořádkem: 1. Volby výboru. 2. Návrhy. Schůzi ustavující předsedal p. Dom. Mojžíšek. Po jeho sdělení o schválení stanov Zemskou vládou přikročeno k volbě stálého výboru, k níž přečetl příslušná ustanovení stanov.

První stálý výbor zvolen takto: Frant. Možíšek, rolník, za starostu, Frant. Stříž, rolník, za velitele, Val. Fajkoš, obchodník, za náčelníka, Fridolín Weissmann, rolník, za podvelitele, Dom. Mojžíšek, nadučitel, jednatelem, Frant. Peter, syn rolníka a Frant. Možíšek, syn rolníka.

Podané návrhy směřovaly všechny k tomu, aby se co nejdříve zakoupila stříkačka a výzbroje s pracovními obleky. Takto sestavený výbor přijal v první výborové schůzi 17. července 1897 z 35 přihlášených 32 za členy.

Velice nemile se dotklo celého sboru, když sbor obdržel odpověď Zemského výboru slezského na podanou žádost o podporu na zařízení z prostředků veřejných, že o podporách pro české sbory rozhodne teprve zemský sněm. Bylo to jen úmyslné prodlužování. Projevily se snahy německých činovníků hasičských znemožnit podporu českým sborům, vedeni snahou takto dostat české sbory do svého středu. Vlivem českých a polských poslanců zemského sněmu, poukazem na platné zákony i pro české sbory, dostalo se potom i českým sborům zemské subvence.

Sbor také hned usiloval o stavbu hasičské zbrojnice, tlačil na obec, až obec, vědoma si své zákonité povinnosti, vystavěla skladště roku 1904 spolu s ostatními potřebnými obecními budovami. Tak byl sbor pro počátek vybaven nejpotřebnější výzbrojí a mohl se věnovat svému zdokonalování a praktickému výcviku.

Cinnost sboru po celých 40 let vykazuje opravdové pochopení hasičské myšlenky. Rok od roku se stupňuje ať v drobné práci společenské a zábavné či ve výcviku členstva a starosti o dokonalou výzbroj.

Do jeho činnosti rušivě zasáhla světová válka, jež jej ochrnila na delší čas. Rokem 1918 znova činnost, jež v červenci 1914

úplně ustala, se vzmáhá aspoň na venek. Většina členů musela narukovat do zbraní na hájení zájmu rakouského mocnářství a proti svému přesvědčení. Všichni cítili, že rána Vídň a Berlín, namířená na malé a slovanské Srbsko, je namířena i na nás, na Prahu a veškeré Slovanstvo. Nemluvilo se o tom, ale cítilo se to. Mlčky se sledovaly zprávy s bojištěm a jeden druhému pomáhal jak mohl.

Z předválečné činnosti sboru dlužno vyzvednouti dva zlaté listy z jeho dějin. Slavnost svěcení stříkačky a slavnost otevření hasičské zbrojnici.

Slavnost svěcení stříkačky konala se dne 28. srpna 1898. Byl to den radostný pro celou obec, ano, pro celou farnost a okolí.

Před domem náčelníka sboru o  $\frac{1}{4}$  hod. ráno shromáždili se hasiči ve slavnostním kroji na pěkném návrší. Odtamtud vyšli naproti svým hostům, sboru ze Sedlišť. Po uvítání seřadil se průvod a o 9. hod. odebral se ke chrámu Páně k svěcení stříkačky, která ověnčená stála před sochami svatých, sv. Jana a sv. Anny. Svěcení předsevzal důstojný farář P. V. Humplík. Po svěcení promluvil starosta obce Ondřej Onderek k srdci jdoucí řeč, odevzdal stříkačku sboru k užívání k obraně bližních. Pak odešli všichni přítomní ke slavným bohoslužbám. Slavnostní kázání v chrámu měl P. Tomáš Kahánek o blahodárné činnosti hasičských sborů, kladl vůdcům sboru odpovědnost a členstvu vůči zvoleným činovníkům poslušnost na srdce, neboť jen v jednotě a svornosti daří se dobré dílo.

Po slavnostní mši byl v hostinci p. Kocicha slavnostní oběd, kde proneseny přípitky sboru sedlištského a dobrodinského na čest a zdar bruzovským. Slavnosti tak významné byl přítomen před několika dny zvolený župní starosta p. Pánek z Dobré.

Odpoledne konal se župní sjezd, jehož se zúčastnily všechny 4 sbory župy a přišli i ze sousední Těšínské a Polsko-ostravské. Slavnost zakončena zdařilým výletem na Petrově louce a večer věnečkem v hostinci p. Jos. Kocicha. Tak se bruzovský sbor uvedl ve veřejnost velkolepou slavností a naučil občanstvo lásce a družnosti hasičské. Současně byl to též první župní sjezd nové hasičské župy frýdecké, jenž tím pro ni i Brzovice zůstane památným.

Druhá významná slavnost konala se o 6 let později, 21. srpna 1904. To světil sbor a s ním celá obec svůj stánek, hasičské skladiště. Opět vzpruha pro hasičskou myšlenku v celém kraji a její místní posílení. Obec vystavěla za pomocí hasičstva a ostatních občanů prostrannou budovu pro účely obranné a humánní.

Tak často se k ní potom obracely zraky občanů, v čas nestětí požárů, odkud čekali a dosud čekají všichni postižení záchranu.

Budovu, kapličku oběti a služby bližnímu, vysvětil důstojný farář P. Humplík. Proslov učinil starosta obce Frant. Pitřík; poukázal na obětavost občanstva a hlavně hasičstva, jehož přispěním se podařilo budovu vystavět. Po řeči konal se slavnostní průvod do kostela, kde slavné služby Boží. K slavnosti se dostavily sbory z Dobré a Venclovic a zástupci ze Sedlišť a Pol. Ostravy. Slavnost poctil svou návštěvou okresní hasičský dozorce p. Gabriel Stalmach, který při odpolední slavnosti na výleti promluvil o významu hasičstva a nové zbrojnici. Večer konal se taneční věneček. Celá slavnost se velice zdařila a získala hasičské myšlence nové stoupence a sboru příznivce.

Pro výstavbu zbrojnici přičinil se celý tehdejší obecní výbor. Stůjtež zde jména všech, kteří pochopili význam hasičství a jeho vybavení: Frant. Pitřík, starosta obce, Frid. Weissmann, radní, Karel Stříž, radní, P. V. Humplík, farář, člen výboru, Fr. Peter, č. 4, člen výboru, Jan Možíšek, člen výboru, Frant. Možíšek, člen výboru, Ondřej Onderek, člen výboru, Ondřej Fobík, člen výboru, Josef Kocich, člen výboru, Stanisl. Fajkoš, člen výboru, Ondřej Vaněk, člen výboru.

Po celou dobu předválečné činnosti jeví se ve sboru, až na malé výjimky, jednota a shoda. Nedošlo k žádným větším nesnázím a rozporům. Pouze tu a tam objeví se v zápisech názvary odlišného názoru, jako u příležitosti pozvání frýdeckých Sokolů k uspořádání cvičení o hasičském výletu r. 1903.

Jednou dochází k vyloučení člena, protože poskvrnil hasičský krov opilstvím. Pečovali o kázeň a dbali zásad i dobrých mravů. Opilec, muž nečestný, nepatří do řad hasičských; nemohl by konat správně své úkoly.

Po celou tu dobu možno sledovat i projev loyalty vůči vládě a státu, třeba ten nebyl k českému národu přátelský a vláda zemská i říšská, kde mohla, tam pomáhala nepřátelům národa českého, sama se nepřátelsky vůči němu chovala. Každá výroční valná hromada se zakončila zapěním státní hymny a provoláním slávy císaři pánu.

Bylo to tak správné, šlo-li to od srdce všem, těžko říci!

Sbor zúčastňoval se vždy slavnosti Božího těla a stavěl stráže do Božího hrobu a oslavoval církevně patrona od ohně, sv. Floriána.

## Ve svobodné vlasti

»Válkou, vypuknuvší 1. srpna 1914, přerušena veškerá činnost hasičského sboru. 22 bratrů hasičů povoláno do boje. V obci zůstali hasiči byli přetíženi prací jak na svých hospodářstvích, tak i ve veřejnosti a neměli chvíliky volné, aby se hasičství věnovali.«

Tímto zápisem zakončeno období rakouské. Po čtyři léta války sborový protokol nevykazuje zápisu. Doba válečného běsnění a hrůz zakončena porážkou ústředních mocností: Rakouska a Německa. Ti, kteří šli bojovat za jejich zájmy, vraceli se jako vítězové myšlenky národní a svobodného českého státu.

List nových dějin sboru ve svobodné české vlasti začíná zápisem: »Sbor zahájil znova svou činnost mimořádnou valnou hromadou, konanou dne 22. března 1919.«

V této valné hromadě přijato 14 členů a zvolen nový výbor se starým starostou Fridolinem Weissmanem. Velitelem zvolen Karel Kunčický, podvelitelci Jan Grygar, Ondřej Vaněk. Do výboru Jan Stibor pokladníkem, Josef Grygar jednatelem a Jan Hrabec. Za zbrojmistra zvolen Jan Fajkoš a náhradníky Frant. Budinský, Stan. Pavlásek, Frant. Velčovský. Volbou nového výboru začalo nové radostné období činnosti sboru. Sbor pořizuje si za tu dobu dvě nové motorové stříkačky, doplňuje výzbroj, stará se o náležitý výcvik. Při sboru zřizuje se vzdělávací funkce, samaritánská četa.

Jako všude jinde, tak i v Bruzovicích naplňuje se hasičská myšlenka činorodou prací po všech stránkách spadajících do jeho působnosti. Sbor se stává důležitým společenským střediskem a osvětovým ohniskem v obci. Je článkem v řetězu nenahraditelným. Nezapomínal před válkou na své národní úkoly, nezapomněl na ně ani po válce, kdy se zdálo, že není třeba více podporovat národně obranné instituce a se vzdělávat.

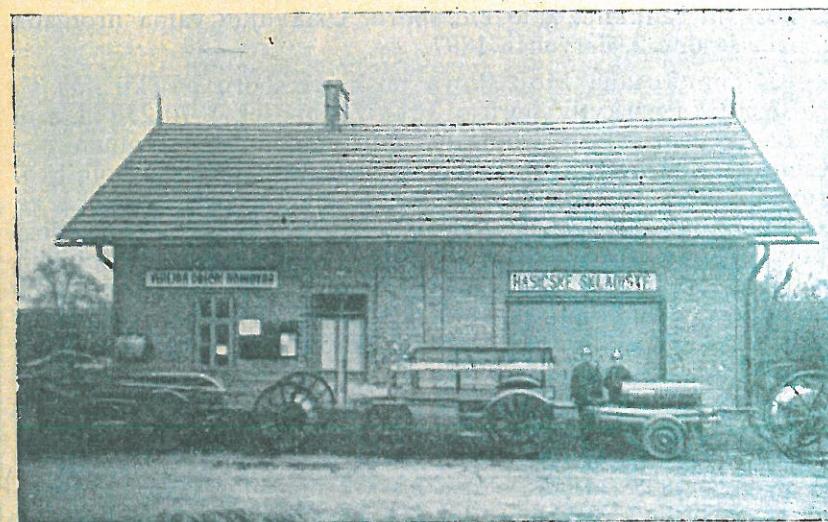
Pomáhá zřizovat a podporuje nově zřízené sbory v okolí, přispívá na hraničářský fond, zakupuje losy ve prospěch hraničářských sborů. Neschází u žádné slavnosti hasičské v okolí.

Vzdělávací a technická činnost se stupňuje. Zřízeny v obci vodní nádrže v místě, kde je hodně budov a žádné neb jen málo vody. Sbor zapolí v činnosti s ostatními sbory. Mladí členové hrají divadla.

Vyskytli se i nepřátelé sboru. »Při cvičení dne 4. října 1925 o 1½ hod., kdy se cvičilo u obecné školy, tropil opilý občan J. G. povyk, vykřikoval na hasiče: »To jsou hasiči, již půl hodiny hoří a dosud vody nemají«, chtěl tim hasiče uvést v posměch. Tak to zapsáno v protokolu.

Mezi členy za celou dobu 40 let vyskytl se jen jednou vážnejší spor, jenž byl však výborem urovnán.

Když nad Evropou stahuje se mračna a nevěští nic dobrého, když v sousedství sopka, jejíž cévy přesahují přes hranice našeho státu, začíná klokokat varem a ohrožuje tak mír v Evropě, pochopuje hasičstvo své poslání a svůj úkol ve svobodné vlasti. Šikuje se k obraně nejcennějšího, nač lidé nároky mají a zač umírají, k obraně své svobody osobní i národní.



Hasičská zbrojnica

Zrychleným krokem vytváří se pracovitost sboru v posledních letech. Sbor plně dostává na něj kladeným úkolům. Střeží hmotné statky svých bližních a je v pohotovosti vyrukovat na obranu svého národa, počítá se k pomocné složce armády.

Ctyřicet let práce drobné, nenáročné i bezjemenné. K úlu včelek lze nás bruzovský sbor přirovnat, k úlu pilných včelek bez trubců, jemuž matkou je myšlenka. Ctyřicet let se v tomto úlu pracuje a snáší med k prospěchu všech. Za těch 40 let pronikla myšlenka hasičská i do veřejného života, v němž ji uplatňují bratři, zapojují ji tak v celkové dění obce.

Ctyři mezníky má sbor za sebou. Ctyři hustě popsané listy bohatou činností i zlatým písmem. Nový čistý list se otvírá sboru. Ten chce být rovněž popsán činy vznešenými a šlechetnými. To je slib do další desítky, do padesátky sboru. Slab ten sbor

splní jako plnil svou mravní i národní, jedním slovem hasičskou povinnost od svého založení. Zdar!

### Významné a památné dny sboru 1897 — 1937

Na obecním posudku 19.-1. 1897 usneseno všemi přítomnými občany založiti v obci sbor dobrovolných hasičů (viz dopis »Těšínských novin«). Dne 19. března a 25. dubna 1897 konaly se poradní schůze o založení sboru. Ustavující valná hromada konala se dne 2. července 1897.

Slečna Rosalie Mojžíšková poskytla sboru půjčku 400 zl. Další půjčku poskytli sboru p. Frant. Mojžíšek č. 70 250 zl. a p. Frant. Pělucha 100 zl. Obnosů těchto použito na zakoupení potřebné stříkačky. K témuž účelu zapůjčila Bruzovská rolnicko-čtenářská beseda 100 zl. bezúročně. Zakoupena stříkačka za 1025 zl. a nářadí za 44.45 zl. V listopadu r. 1897 došla na žádost sboru od Slezského zemského výboru zpráva, že o podporách pro české sbory hasičské rozhodne sněm (pro německé sbory rozhodoval výbor sám, pro české musel rozhodovat sněm, jako by se jednalo o tisícové částky). Téhož roku zakoupeny dvě svítilny.

#### 1898.

V roce 1898 jednáno s obcí o stavbu hasičské zbrojnice. Začal se odebírat Gudrichův »Hasičský Věstník«. Zakoupeny výzbroje pro 30 mužů. 28. srpna konala se krásná slavnost svěcení stříkačky. Slavnost se stala velkou manifestací národní a hasičské myšlenky. Účastnily se jí sbory ze Sedliště, Dobré a zástupci sboru Morávka i ze župy Těšínské. Sbor obdržel odkaz zemřelého Valentina Řehy, 50 zl.

#### 1899.

Sbor obdržel odkaz zemřelé Hedviky Pěluchové 15 zl.

#### 1900.

Ve schůzi výboru 12. února usneseno zakoupiti berlovky.

#### 1902.

Sbor obdržel odkaz zemřelé Jany Mokryšové 30 K.

#### 1903.

Na valné hromadě 10.-1. usneseno pozvatí tělocvičnou jednotu Sokol z Frýdku, aby o sborovém výletu 24. srpna uspořádala veřejné cvičení. Naproti tomu podán návrh, aby se výlet vůbec nepořádal. Stalo se tak proto, ježto mnozí byli proti Sokolu a chtěli jeho zájezd do Bruzovic zmařit; zůstali v menšině. Zakoupen naviják od fmy R. Smékal za 760 K.

#### 1904.

O valné hromadě 9.-1. usneseno zakoupení vozu pro členstvo. Obec bruзовská na žádost sboru postavila vlastním nákladem hasičskou zbrojnici. 21. srpna konalo se slavnostní svěcení zbrojnice. Svěcení provedl dsp. farář P. V. Humplík a promluvil o významu hasičstva. Po něm promluvil starosta obce Frant. Pitík o účelu zbrojnice, poukázal na horlivost a obětavost všeobecnstva, jež ke zbudování přispělo prací potahy a různou ochotou, zdůraznil zvláště potřebu zbrojnice. Po svěcení konaly se v kostele slavné služby boží. K slavnosti dostavily se sousední sbory ze Sedliště a Venclovic. Za župu frýdeckou účastnil se slavnosti její dozorce Gabriel Stalmach. Odpoledne konala se hasičská slavnost s tanečním vínkem večer. O slavnosti dopis v »Těšínských novinách«. V prosinci obdržel sbor od arcikněžecí komory v Těšíně pochvalný list za vydatnou pomoc při požáru lesa dne 15. srpna v Kaňovicích. Sbor byl by vděčnější za peněžitý dar, ale na takové byla arcí kněžecí komora skoupá, zvláště českým spolkům!

#### 1905.

O valné hromadě sboru 21. ledna přednášel jeho jednatel D. Mojžíšek: O ctnostech občanských. Sbor převzal pro obec rozprodej dobročinných losů sboru v Rychvaldě. Ve schůzi výboru 12.-2. usneseno používatí národního kolku a tento zavést ve sboru do prodeje ve prospěch národních účelů ve Slezsku.

#### 1906.

Pořízena sborová knihovna, jež přemístěna do hasičské zbrojnice. K pohřebnímu fondu Zemské jednoty přihlásilo se 13. ledna 20 členů.

#### 1908.

V členské schůzi 12. dubna převzal jednatel sboru D. Mojžíšek zastupitelství hasičské vzájemné pojistovny a všechn 13%

zisk ze zaplacených prémíí odváděl po dobu zastupování do sborové pokladny. Župního sjezdu v Dobré účastnil se sbor 20 členy. V členské schůzi 18. října usneseno zábavné knihy ze sborové knihovny věnovat některemu jinému novému sboru.

#### 1909.

Na valné hromadě 16. ledna jmenován Valentin Fajkoš čestným členem sboru za zásluhy o sbor. Ve schůzi výboru 19.-12. usneseno zakoupit stáloprudní stříkačku č. 10 s příslušenstvím za 73 K 25 h.

#### 1910.

Usnesením výboru ze dne 15. ledna vyloučen jeden člen pro poskvrnění hasičského kroje opitím se (viz protokol). Sborová knihovna čítala v tomto roce 99 svazků knih a 10 ročníků časopisů. O valné hromadě 15. ledna přednášel učitel J. Mosler »O povinnostech řádného hasiče«. Župní školy v Dobré účastnilo se ze sboru 5 členů a přednášeli na ní D. Mojžíšek a J. Mosler. Téhož roku zúčastnil se sbor slavnosti svěcení stříkačky v Bludovicích.

#### 1911.

1. října zúčastnil se sbor župního sjezdu v Prostředních Bludovicích. Na návrh sboru provedena za účasti hasičů prohlídka komínů v obci podle stávajícího požárního řádu.

#### 1912.

O valné hromadě 13. ledna vykonána ve sboře sbírka na účely Matice osvěty lidové. Vynesla 5 K 18 h. O manévrech téhož roku na podzim ubytování vojáci ve zbrojnici, kteří tam zanechali strašný nepořádek. Stěžoval si na to zbrojmistr o valné hromadě r. 1913.

#### 1913.

Dne 11. ledna konána řádná valná hromada, na níž opět vykonána sbírka pro matiční účely. Hasičské školy ve dnech 18., 22. a 25. května v P. Ostravě pořádané účastnili se ze sboru 2 členové: velitel Karel Kunčický a člen Josef Grygar. V listopadu obdržel sbor od správy velkostatku v Sedlištích »příkladný velkopanský« dar 5 K, slovy pět korun za pomoc při požáru arciknížecího objektu v Sedlištích.

#### 1914.

V květnu zúčastnili se župní školy v Dobré Jos. Weissmann, Frant. Budinský, Jan Fajkoš, Jos. Mosler a Jos. Vojkovský. Došali po 2 K stravného denně. Vypuknutím světové války přerušena veškerá činnost ve sboru. Téměř veškeré členstvo narukovalo. Zůstalo jen několik starších hasičů a ti byli jinou prací přetíženi.

#### 1915.

Sbor obdržel odkaz zemřelého Jana Možíška z Dobré 70.— K. Sbor upsal na válečnou půjčku 93.10 K.

#### 1918.

Vojáni pořádali ve prospěch sboru zábavu, jež vynesla číslo 401.— K. Členové sboru účastnili se státního převratu ve Frýdku. V neděli 3. listopadu účastnili se mohutného průvodu a manifestace ve Frýdku. Večer účastnili se domácí oslavy, jež se konala na kopci Smolíkově č. 15, kde zapálena hranice.

#### 1919.

V tomto roce koupeny nové hadice za 2090 Kč. Zaplacen dluh v místní kampeličce 2000.— Kč. Sbor obdržel odkaz po zemřelém J. Bartkovi 100 Kč a na darech od Jos. Vitáska 20 Kč, vojínů 84.52 Kč a místních rolníků 85.— Kč. O valné hromadě 22. března zvolen nový výbor po čtyřleté nečinnosti.

#### 1920.

Hasičskou školu v Orlové navštěvovali 3 členové. Sbor účastnil se slavnosti svěcení stříkačky a skladiště ve Skalici.

#### 1922.

Na valné hromadě 30.-12. usneseno zařadit sborovou knihovnu do knihovny obecní a vésti ve zvláštním přehledu. Sbor zúčastnil se zájezdu hasičů na Slovensko. Sbor udělil poporu novému českému sboru v Pudlově 50.— Kč. Sjezdu vzdělavatelů ve Sl. Ostravě zúčastnili se bratři velitel Jan Hrabec; podvelitel Jan Fajkoš.

#### 1923.

Na sbor si vzpomenuli dary Em. Pavlicová 50.— Kč, Fr.

Smolík 50.— Kč, Josef Vitásek 50.— Kč, dp. P. Konečný 50.— lejními medailemi. Provedena poslední inspekce br. K. Špokem Kč.

1924.

Na právě zřízený hraničářský fond přispěl sbor 50.— Kč. Zakoupena lékárnička pro zřízenou četu samaritánů. Na sbor si vzpomněli dary Josef Weissmann 50.— Kč a Všeobecná pojíš-zbroj za 2.009.35 Kč. řovna zaslala 150.— Kč.

1925.

Podle usnesení výboru ze dne 1.-2. poukázáno sboru v Ře. sboru 200 Kč. Toho roku provedl inspekci po prvé nový dozor pištích 50.— Kč. Usnesením sboru 22.-11. zakoupena motorová stíkačka za 30.000 Kč. Zakoupeno hadic za 2.209.24 Kč a druhá lékárnička za 253 Kč. Sboru věnovali na darech: Vitásek 100 Kč, Jiří Weissmann 100 Kč a Jos. Grygar 50 Kč.

1926.

V únoru a březnu konána zimní škola vzdělávací. Následkem stálých požárů v okolních obcích zřízeny k podzimu v Bruzovicích noční hlídky po dvou mužích, kteří konali noční pochůzku od 9 hod. več. do 3. hod. ráno. Bylo to v době, kdy lidem hrozeno vypálením. Sbor se usnesl na valné hromadě na změně stanov. Tyto byly potvrzeny Zemskou správní komisí v Opavě pod číslem C XII 452 ze dne 15.-2. 1926 a o tom vyrozuměn sbor výměrem okresního úřadu ve Frýdku pod číslem 165-10. Koupeny další nové hadice za 2857 Kč. Sdružení venkovského dobroství besídka Bruzovice uspořádalo ve prospěch sboru silvestrovskou zábavu s čistým ziskem 363.70 Kč. Pěkný dar, jenž mohl být ostatnímu spolky následován.

1927.

O místní pouti, konané vždy v neděli po sv. Stanislavu (7.-5.), pořádán první květinový den.

1928.

5. února zúčastnil se sbor pohřbu zakladatele a budovatele hasičské župy frýdecké br. Jana Polocha, výměnkáře v Sedlištích, otce hasičství na Frýdecku.

1929.

30. června konáno cvičení a při něm dekorování členové jubi-

lejními medailemi. Provedena poslední inspekce br. K. Špokem z Dobré.

1930.

Koupeny opět další potřebné hadice a doplněna tak vý-

1931.

Drenážníci, již prováděli drenáže v Bruzovicích, věnovali sboru 200 Kč. Toho roku provedl inspekci po prvé nový dozor župní br. Alois Kroček.

1932.

Místními lidmi pořízen pro sbor naviják hadic. Dne 7. srpna provedena župní inspekce sboru župním dozorcem br. Aloisem Kročkem. Obec zastupoval p. Josef Grygar. Výsledek inspekce uspokojivý. Cvičení pro deštivé počasí prominuto. Inspekci přítomno 22 činných členů.

1933.

Páni Weissmannové darovali sboru 1000.— Kč. Dne 5.-3. konal se pohřeb zakladatele sboru a dlouholetého jednatelé i člena řídícího uč. D. Mojžíška ve Frýdku, jehož se zúčastnilo 21 členů. Dne 12. května pohřben zbrojmistr sboru br. Jan Fajkoš. Zřízena nová vodní nádrž na fojtství u Jana Hrabce čís. 30.

1934.

3. května konala se oslava 50letého trvání hasičstva ve Slezsku. Na Černé Zemi v Sedlištích srazily se okolní sbory, kde zapálena hranice, vyslechnuta přednáška a slavnost zakončena státními hymnami. Této slavnosti zúčastnilo se 12 bratrů. Okrskové školy hasičské v Sedlištích v březnu pořádané účastnilo se 12 bratrů. Sbor zúčastnil se slavnosti sboru na Nových Dvorech. Zájezdu do Opavy na Státní sjezd hasičstva zúčastnilo se 10 bratrů. Zakoupen druhý naviják za 587.— Kč a hadice za 1810.— Kč.

1935.

V únoru útočeno v »Duchu času« na sbor pro dvojité pozvánky plesové. Celou věc zavinila knihtiskárna, útok nebyl opodstatněný. K oslavám 85. narozenin pana prezidenta Osvo-

boditele T. G. Masaryka zapálena večer 6. března hranice na bruzovském návrší. Oslava konala se společně s obec. zastupit a ostatními spolkami. Sbor se zúčastnil župního zájezdu na Pazdérku 4.-3. ke kladení kamene k hasičské zbrojnici. Dne 21. července zúčastnil se slavnosti v Kaňovicích 21 bratry. Dne 27. října zúčastnil se sbor slavnosti odhalení pomníku padlých za světové války v Sedlištích. Pro sbor v Kravařích, kde němečtí nepřátelé republiky a hasičstva zapálili tamní hasičskou zbrojnici vykonána sbírka, jež vynesla 65.— Kč. Na valné hromadě 28.-12. jmenováni čestnými členy Fridolin Weissmann a Jan Stibor za dlouholetou činnost ve výboru sboru a zásluhy o sbor Slavnosti v Žermanicích účastnil se sbor 12 členy. Náhlého srazu v Čes. Těšíně 28. října se zúčastnil 4 členy.

1936.

Zakoupená nová motorová stříkačka za 30.099.53 Kč, přivezená 18. dubna, na místě prohlédnuta předsedou technické komise Z. H. J. Sl. v Opavě Cyrilem Maskem. Motor uznán výhodný pro kopcovitý terén obce. Na sjezd do Nového Bohumína vysláni 2 členové. Nově založenému sboru v Bohuslavicích uděle na podporu 24.— Kč. Sbor se početně zúčastnil slavnosti hasičské v Horních Bludovicích. Sbor zúčastnil se slavnosti v Soběšovicích 8 bratry. Dne 6. března pořádána Masarykova vatrá Slavnost svěcení motorové stříkačky.

1937.

Sbor zúčastnil se hasičské župní školy ve Starém Městě 17. 24. a 31. ledna, a 14. února. Zúčastnil se župních závodů družstev v Dobré a dosáhl 12 bodů jedním družstvem. Cvičil na jubilejním župním sjezdu ve Frýdku 6. června 8 muži prostná sekýrkami.

### Členové sboru v jubilejním roce

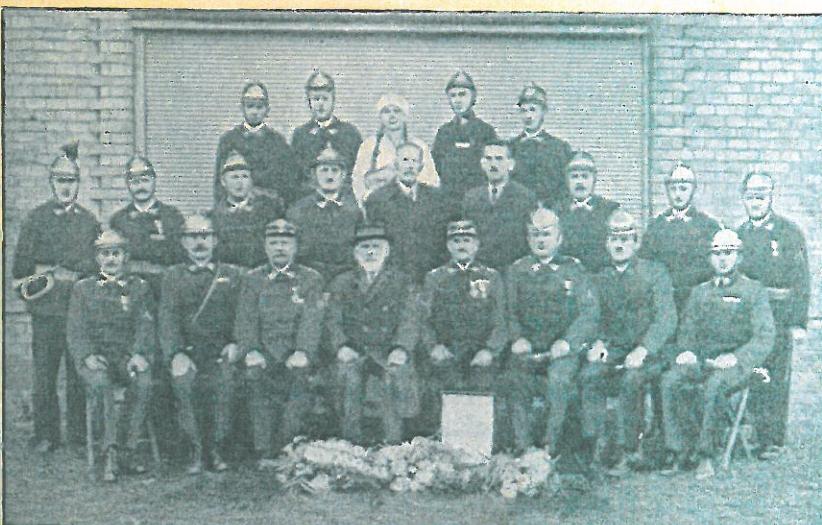
**C e s t n í:** Fridolin Weissmann st., rolník, čestný starosta sboru. Josef Grygar, rolník, čestný jednatel. Jan Stibor, rolník čestný pokladník.

**Z a k l á d a j í c í:** Františka Pitříková, rolnice, čís. 40.

**C i n n í:** Weissmann Josef, rolník, starosta sboru. Hrabec Jan, domkář, náměstek starosty sboru. Blahut Eduard, rolník jednatel a matrikář. Gavlas Bohuslav, rolník, pokladník. Bártek Adolf, říd. uč., vzdělavatel. Hrabec Jan, rolník, velitel, Weissmann Fridolín, rolník, podvelitel, Ramík František, dělník, ná-



Sbor dobrovolných hasičů v jubilejním roce 1937



Slavnost předání čestného diplomu starostovi sboru br. Frid. Weissmannovi

čelník lezců, Hrabec Josef, rolník, náč. stříkačníků, Fajkoš J., stolař, I. zbrojmistr, Slíva Jos., host., II. zbrojmistr, Šimon Václav, stolař, přis. výboru, Oborný Fr., kovář, přis. výboru, Hrabec Jos., rolník, náhradník, Řeha Stan., kovář, náhradník, Bártek Ladislav, rolník, župní místovatel, Bártek Adolf, rolník, Bártek Rudolf, rolník, Bártek Vladimír, obchodník, Bártek Bohumil, rolník, syn, Budinský Frant., rolník, Budinský Václav, dělník, Božík Karel, hostinský, Božík Osvald, rolník, Fajkošová Milada, Forana František, hutník, Grygar Josef, rolník, Helvín Emil, horník, Karásek Karel, rolník, Kočvara Stanislav, dělník, Koláček Karel, horník, Majer Karel, horník, Maršálek Jan, domkář, Mikoláš Josef, dělník, Mokryš Frant., dělník, Pavlásek Stanislav, Pastor Felix, obchodník, Šimon Čeněk, domkář, Vaněk Bedřich, rolník, syn, Weissmann Jan, rolník, Václavík František, horník, Weissmann Karel, rolník, Weissmann Jiří, rolník, Weissmann Josef, ml. rolník, syn, Vojkovský Bohuslav, Vojkovský Felix, Křistek Ladislav, Koláček Jaroslav, Tkáč Adolf, Mojžíšek Ladislav, Ondráčka František, Fajkošová Marta.

Přispívající: Bolek Jan, Gavlas Josef, Hrabec František, Kulhánek Jan, Kuliha František, Kroček Augustin, Mosler Josef, Onderek Josef, Pětroš Adolf, Stříz Frant., Smolík František, Zahradník Ladislav.

### Bratři legionáři,

již na cizích bojištích bojovali za naší svobodu a státní samostatnost

Fajkoš Josef, dělník, italský domobranec,  
Gavlas Jan, hostinský, italský domobranec,  
Hrabec Karel, horník, italský domobranec,  
Kašper Jan, horník, ruský legionář,  
Kolaček Josef, dělník, italský legionář,  
Pitřík Jindřich, rolník, italský legionář,  
Weissmann Fridolin, rolník, italský legionář.



### Zemřelí bratři

Gavlas Karel, domkář, 5.-4. 1910. Kulhánek Ludvík, rolník, 9.-7. 1911. Pitřík Jan, rolník, 6.-10. 1911. Ondračka Frant., domkář, 18.-2. 1915. Klečka Frant., rolník, 5.-5. 1915. Vojkovský Josef, rolník, 4.-12. 1918. Ondračka Karel, rolník, 16.-1. 1919. Bártek Jan, rolník, 21.-3. 1919. Možíšek Frant., rolník, čís. 45, 14.-8. 1919. Fajkoš Valentín, obchodník, 6.-10. 1919. Kunčický Jan, domkář, 7.-5. 1925. Kulhánek Alois, hostinský, 15.-7. 1925. Stříz Karel, rolník, 9.-1. 1926. Ondračka Alois, horník, 15.-5. 1928. Řeha Jan, kovář, 7.-8. 1929. Hrabec Alois, rolník, 28.-11. 1929. Weissmann Jindřich, rolník, 26.-2. 1931. Grygar Jan, rolník, 10.-4. 1931. Peter Vítězslav, rolník, 4.-6. 1932. Mojžíšek Dominik, říd. učitel, 1.-3. 1933. Fajkoš Jan, domkář, 10.-5. 1933. Fajkoš Stanislav, rolník, 21.-1. 1934. Oborný Frant., kovář, 28.-1. 1936. Možíšek Frant., rolník, č. 70, 17.-1. 1937.

### Padlí bratři ve světové válce 1914—1918

Fabík Čeněk, na ruském bojišti r. 1914. Fajkoš Čeněk, na ruském bojišti r. 1915. Hrabec Karel, na italském bojišti r. 1916. Koláček Josef, na italském bojišti r. 1916. Pitřík Jindřich, na italském bojišti r. 1918.

### Následkem válečných útrap zemřeli doma

Bártek Rudolf, rolník, 28.-1. 1917. Hrabec Frant., rolník, 28.-11. 1917. Peter Frant., rolník, 12.-9. 1918.

## Sbor dobrovolných hasičů v roce jubilejním

Obec čítá 1096 obyvatelů a má 201 popisné číslo.

Počet členů sboru: Čestní 3, zakládající 1, činných 51, přispívajících 12.

Hasičské nářadí: zbrojnica, 1 motorová, 1 čtyřkolová stříkačka, 6 berlovek, 780 metrů hadic, 14 ssavic, vozů na hadice 5, pro mužstvo 1, 3 lékárničky, 1 nosítka, 39 výzbrojů. Cena veškerého nářadí 39.253 Kč.

### Příslušnost sboru

Od založení župy Frýdecké r. 1897 přísluší jejímu dohledu a se sbory Kaňovice, Lískovec, Řepiště a Sedliště tvoří II. okrsek župy. Od založení podléhal okresním žup. dozorcům, Gabrielu Stalmachovi 1908—1925, Karlu Špokovi 1925—1930, Aloisu Kročkovi od r. 1930. Ze sboru zastává v župě Ladislav Bartek hodnost podvelitele a zároveň jest jmenovaný velitelem II. okrsku.

## Přehled celkové činnosti sboru za léta 1897—1937.

Rok	Počet schůzí			cvičení	Přednášky, školy, vzdělávací proslový	Divadla	Zábavy	Vyřízeno dopisů	Počet svazků knih	Veřejné vystoupení	Pohyb členstva		Požáry		
	valných	výboru	členských								činní	přispívající a zakládající	čestní	místní	v okolí
1897	1	6													
1898	2	3			2			1							
1899	1	3			1			2							
1900	1	4			1			1							
1901	1	2			3			2							
1902	—	2			—			2							
1903	1	3			3			2							
1904	—	4			4			2							
1905	1	1			2			2							
1906	1	3			1			1							
1907	1	2			3			2							
1908	1	3			3			2							
1909	1	5			4			2							
1910	1	6			2			2							
1911	1	6			1			2							
1912	1	7			1			2							
1913	1	6			2			2							
1914	1	2			1			1							
1915	—	—			—			—							
1916	—	—			—			—							
1917	—	—			—			—							
1918	—	—			—			1							
1919	1	4			2			3							
1920	1	4			5			2							
1921	1	5			4			2							
1922	1	3			5			1							
1923	1	4			4			1							
1924	1	7			4			2							
1925	1	3			8			2							
1926	1	4			4			3							
1927	1	2			6			2							
1928	1	5			5			3							
1929	1	2			5			3							
1930	1	2			6			2							
1931	1	—			10	1 př. 1 šk.		1							
1932	1	4	2		18	1 škola		2							
1933	1	4			19	9 př. 2 šk.	3	2							
1934	1	4			8	9 př. 2 šk.	3	2							
1935	1	13	2		8	2 př. 3 šk.	3	3							
1936	1	9	2		5			1	2						

## Pokladní přehled za 40 let trvání sboru 1897–1937

Rok	Příjem	Členské příspěvky	Ze zábav			Dary	Podpory obecní	Příspěvky pojištoven	Vydání
			plesů	výletů	jiných				
1897	2.218·02	89·—	286·—	117·30		150·—	79·—	240·—	2.211·84
1898	1.063·42	54·20	261·24			130·—	100·—	400·—	869·90
1899	1.008·06	71·—	212·35			20·—	200·—	200·—	794·42
1900	890·37	51·—	132·40	98·75		220·—	200·—	120·—	711·89
1901	989·08	55·40	40·—	106·68	81·79	50·—	200·—	100·—	875·39
1902	406·11	40·—	28·60	72·69	56·61	—	—	150·—	118·15
1903	1.036·86	34·—	—	—	30·—	—	—	200·—	915·94
1904	431·36	325·70	47·33	—	3·94	10·—	—	—	369·81
1905	325·70	169·82	29·80	—	2·71·4·—	—	—	—	321·64
1906	169·82	29·80	26·60	63·—	ztráta	10·—	—	—	146·08
1907	132·45	26·60	33·—	107·01	81·27	10·—	—	—	96·88
1908	269·25	33·—	32·40	124·20	88·80	53·—	—	—	267·95
1909	300·70	496·11	41·60	119·08	96·84	115·—	—	—	289·31
1910	496·11	369·20	25·—	124·62	67·62	30·—	—	—	384·75
1911	369·20	365·69	33·20	103·32	20·86	—	—	—	361·49
1912	365·69	538·42	25·70	135·—	13·—	160·—	200·—	200·—	361·81
1913	538·42	330·38	39·20	173·58	—	113·90	—	—	538·11
1914	330·38	400·45	—	—	—	70·—	100·—	100·—	99·93
1915	400·45	165·47	49·20	—	—	10·—	—	—	257·78
1916	165·47	113·97	—	—	—	—	—	—	97·48
1917	113·97	488·37	291·—	—	—	—	—	—	33·45
1918	488·37	5·448·22	910·—	486·—	401·—	—	—	—	411·18
1919	5·448·22	98·—	1.725·60	1000·—	50·—	289·52	75·—	—	5·279·61
1920	5·414·46	—	—	—	30·—	—	—	—	4·898·48
1921	10.638·—	64·—	2.480·10	810·20	—	1.015·94	600·—	600·—	9.802·73
1922	5.623·27	128·—	1.787·40	—	—	300·—	1.400·—	1.400·—	4.965·10
1923	7.890·91	166·—	1.463·20	—	—	200·—	600·—	600·—	6.934·82
1924	7.642·27	165·—	1.696·—	639·—	—	50·—	300·—	300·—	6.825·64
1925	37.714·59	138·—	1.252·—	—	—	345·—	400·—	400·—	37.415·34
1926	14.261·35	155·—	1.761·—	—	—	1.263·90	4.592·—	3.400·—	80·—
1927	12.797·59	206·—	1.416·30	—	—	1.313·—	533·08	4.400·—	266·—
1928	10.940·79	111·—	1.316·90	—	—	1.013·56	—	—	216·—
1929	6.186·72	162·—	1.280·90	—	—	879·20	—	1.054·—	196·—
1930	6.138·67	171·—	1.588·50	—	—	502·40	110·—	2.400·—	80·—
1931	6.020·60	174·—	888·—	—	—	728·—	—	1.403·—	301·35
1932	3.120·15	105·—	400·—	—	—	—	1.100·—	1.000·—	—
1933	4.042·30	97·—	754·—	217·—	—	1.000·—	—	1.000·—	100·—
1934	6.492·65	105·—	978·35	—	—	850·50	—	942·—	—
1935	6.572·80	196·—	658·—	—	—	803·—	125·—	1.000·—	5.616·45
1936	34.550·70	253·—	1.325·65	—	—	430·20	5.304·70	2.400·—	2.964·20
1937	6.736·20	185·—	1.308·90	—	—	521·—	350·—	700·—	3.696·95



## Jména činovníků sborových za 40 let 1897–1937.

### I. oddíl správní

### II. oddíl technický

Volební období	Starosta	Náměstek starosty	Jednatel	Pokladník	Členové výboru	Velitel	I. podvelitel	II. podvelitel	náčelník	četař lezců	četař stříkačníků	Zbrojmistr
1897 Fr. Mojžíšek rolník	Fr. Stříz	—	—	Frant. Mojžíšek Frant. Mojžíšek a Frant. Klecka	Frant. Stříz rolník	Frid. Weissmann	—	—	Fabian Palkoš ob. Valentin Palkoš	—	—	—
1899 Fr. Stříz	—	—	—	“	“	“	—	—	“	“	“	—
1901 “	—	—	Fr. Bártek	Fr. Bártek	“	“	—	—	—	—	—	—
1903 Fr. Weissmann rolník	—	—	K. Stříz	Prant. Bártek	Prant. Bártek	“	—	—	—	—	—	—
1905	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1907	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1909 Fridolin Weissmann, rolník	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1911 Jos. Moser uctíček Dom. Mojžíšek Fid. uc. J. Josef dygert	—	—	Prant. Klečka	Prant. Klečka	Prant. Klečka	Prant. Klečka	Prant. Klečka	Prant. Klečka	Prant. Klečka	Prant. Klečka	Prant. Klečka	Prant. Klečka
1913 Stibor Jan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1919 František Peter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1921 Dříve matrikář se nevolil	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1923 Stibor Jan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1925 Jan Rajoš	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927 Jan Hrabec	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1929 Bohuslav Gavas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1932 Ad. Bártek	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1935 Josef Weissmann	Ed Blahut	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Nejdůst. p. P. STANISLAV WEISSMANN,

arcibiskupský komisař pro čsl. část arcidiecéze vratislavské, farář v Karvinné, rodák farnosti brzozovské, zasloužilý kněz vlastenec, podle slov básníka Petra Bezruče: „Kněz poctivý, jenž Boha se bojí“. Naroden 15. dubna 1866, vysvěcen r. 1891 v Olomouci. Gymnázium studoval v Těšíně, kde se sedmi jinými studenty z Frýdecka tvořili český kroužek „Žnič“.

## K dějinám kostela sv. Stanislava v Bruzovicích

Jest pravděpodobně nejstarším kosteličkem na Frýdecku. Po prvé se jej vzpomíná v soupisu Svatopetří r. 1447. Může tedy za 10 let slavit úctyhodnou památku a výročí půl tisíce let svého prokázaného trvání. Dost možná, že je ještě starší, když již k r. 1302 se Bruzovice v zápisech uvádějí. Není však pro ten čas dosud o něm záznamů.

Roku 1458 pouští těšínský kníže Václav svého poddaného Václava ze vsi Bruzovice pod plat, ale stanoví, že musí jako ostatní osadníci bruzovskému faráři obstarat pastýře a šorvak, jinak jest volným.

Nato plných dvě stě let není zápisu o bruzovském kostelíku nalezeno. Jako by ho nebylo! Není divu. Vichřice náboženských bojů přehnala se Evropou. České země byly jejím středem. Habsburská vojska pokořovala odbojně Němce ve Slezsku, neposlušné svému zeměpánu českému králi Jiříkovi. Zajala až na hranice Těšínska. S nimi i nové náboženství razilo si cestu na Těšínsko. V zápasech pozdějších, kdy dáno heslo vyhledat Čechy, v době třicetileté války, sporu to již více o korunu a moc císařskou, stávala se Těšínsko zemí průchodu vojsk různých národů. Proto není zpráv z té doby, vše se točí kolem války. Neznáme nic více, jen zprávy válečné. O hospodářských a náboženských poměrech kraje zprávy jsou skoupé. Ač bylo Frýdecko v rukou rozhodných katolíků, přece nezůstalo ušetřeno náboženské reformace. Je jisté, že přesto byly některé chrámy na Frýdecku v té době v držení protestantů, když by jen nakrátko. Ostatně nic divného, nesla to s sebou válka a vítězství zbraní. Dlouhé mlčení o bruzovském kostelíku svádí k tomuto tvrzení.

Až z r. 1652 máme známou visitační zprávu o bruzovském kostelu.

Začíná latinsky: »Im villa Bruzoviciensis...« jest pěkný dřevěný kostel, zbudovaný ke cti Boží a sv. Stanislava, vysvěcený, obklopený hřbitovem, s přilehlou dřevěnou věží s třemi zvony. Má dva oltáře, hlavní oltář považován za posvěcený. V tabernakli uchovává se ve stříbrném ciboriu Nejsvětější Svátoost; křtitelnice s oleji je čistá, lávky vkusně ustaveny. Mešní náčiní je: kalich stříbrný, pozlacený 1, ornáty 4, alba 3, komže 2 antipendia 4, ubrusy 4, ručníků 5, misal římský i vraclavský 2 měděné monstrance 2, zvonky 2, svícníků 6, pacifikal stříbrný 1 cínové džbánky 2, korouhví 3 páry, vela na kalich, měděná kadielnice. Ze zapůjčené jistiny 405 T dostává kostel ročně 10 tolarů, 31 grošů a 6 haléřů na úročích. Za 27 krav, daných podplat, od každé ročně 6 grošů, ročně 4 T 18 gr. Farář Jan Skul-

téty, vysvěcený r. 1605 z moci místního presentanta dne 15. maja r. 1634 v Nise investovány. Dostává ročně 7 moldrů a 4 korce žita a ovsu. Pozemek farní běží od kostela mezi pozemky Fojta Řehoře Grygara, z kterého však část leží u kaňovské hraniče. Škola má lán rolí, od každého sedláka po bochníku chleba, od všech sedláků hromadně 1 tolar 31 grošů 6 haléřů.«

Obšírnější je zápis z r. 1679. Zaznamenává již kostel z kamene a cihel vystavěný, tudíž zděný. Ze tří oltářů hlavní posvěcen sv. Stanislavu. Zlomená kamenná deska na oltáři podává o tom důkaz, přece se užívá od biskupa Neandra posvěcené Portetile. V tabernakli uchovává se Nejsvětější Svátost. Uprostřed stojí tři sochy: sv. Matky boží a jí po bocích socha sv. Stanislava a sv. Kateřiny. Po stranách obou posledních jsou tabulové obrazy, že oltář může být jako dveřmi uzavřen. Byl to křídlový oltář.\* Kostel vystavěn zděný v letech 1674—1677. Co bylo příčinou novostavby, či požár, či sešlost, zápis nepraví. Stavba provedena za faráře Ferd. Bedřicha Chalíka, kněze učeného a věhlasného. Věž zůstala nadále dřevěná, ježto 312 tolarů zbylého jmění nestačilo více na její stavbu. Teprve o sto let později, v letech 1774—1775, vystavěna i zděná věž za nejbohatšího faráře bruzovského P. Šindlera, jenž sám dostal otcovského podílu 12.000 Kč, na tu dobu tolik jako  $\frac{1}{3}$  panství frýdeckého. Stavba věže stála 1822 fl. 18½ kr. Posvěcení zděného kostela konalo se roku 1699. Světil jej zástupce vráclavského biskupa, biskup Brunatti, Ital.

Do zděného kostelíka přeneseno vše, co ve starém bylo.

Ježto o kostelíku po dvě stě let není zápisu, od r. 1448 do roku 1659, je domněnka, že byl v držení protestantů, ač o tom není dokladů. Dohad opírá se o zápis ve farní kronice, pojednávající, jak farář Jan Siscina potíral kališníky, kteří přijímali pod obojí způsob. Tyto kališníky úplně ze své farnosti vytlačil. Obyvatelstvo míjelo služby boží v té době náboženských rozbrojů, nesvětilo neděle a svátky. Bylo na majiteli panství a patronátu vymoženo nařízení o povinné účasti služeb božích pod pokutou 12 funtů vosku.

Za farárování Jana Skultétyho vyňaty Žermanice z farnosti domaslavské a připojeny k farnosti bruzovské se všemi právy a povinnostmi. Stalo se to dokumentem ze dne 23. srpna 1652. Farnost domaslavská byla v držení protestantů, Žermanice zbožím města Frýdku. Za něho oderván také kus farního pozemku, ležícího u hranice kaňovské a připojen k bruzovskému fojtství. Provedl to správce panství Mikuláš Petricius, rodák z Opavy.

\* En parte horum snut tabulae dwersorum sanctorum ima ginibus pictae tamquam valvae ut occludi queet altare.

O zařízení kostelním dí zpráva: Vedle hlavního oltáře stojí volně vkusná zpovědnice, kazatelna je pohodlná. U bočního vchodu pod třemi zámky nalézá se pokladnička pro milodary, čtyři nové korouhve vedle starých, dva pohřební kříže, u všech dveří kamenné žehnáky. K Velkému týdnu je Boží hrob, jednoduché starožitnosti\*), lávky jsou nové. Zděná a dobře uzamčená sakristie, v ní vhodná místa pro obřadní náčiní. Jsou tři superpolice, diecézní agenda, staré matriky, seznam kostelních příjmů a vydání, knihy k zanášení křtů, úmrtí a sňatků, dvěma klíči uzamčená pokladna, v té jsou uloženy nadační a jiné listiny. Nadace jsou dvě, ze Žermanic. První se pěkně uplatňuje, je to Kuntirova, z ní 2 tolary ročně jsou příjmu, ty se rozdělí mezi faráře, rechtera a kostelníka. Druhá, Jana Judice, nepřináší dosud užitku, syn zakladatele namítá vlastní chudobu.

Plné odpustky v den sv. Stanislava. V dřevěné věži dva zvony, na střeši ve věžce jeden, od umíráčku se neplatí. Nedávno zdí obehnaný hřbitov má vlastní kříž a marovnu.

Jsou ještě vypočítány příjmy faráře, či kostelní, takto: Za kúsek role farského, pronajatého Bezcennému, 8 groší, ze 27 krav po 12 gr., od peněz, zapůjčených za 1 slezský tolar 3 groše, jen velice málo dlužníků platí 4 gr. 3 haléře ze zbožných odkazů a miškového, též z rybníku, založeného učitelem na farním pozemku, 12 groší, těch se používá k opravě kostela. Farní budova je pohodlná, o 3 světnících, chlévy, stodola. Farář má lán pole ke Kaňovicím, ale ne až k hranici, neboť vrchnost kus u hranice kaňovské odebrala a dala fojtovi, po sehnání jeho sama je užívá. Na zimu se vyseje 5 korců, na vesno 6. Sena se sklízí 12 fůr, k faře je 5 vesnic se 116 obyvateli a tři statky vrchnosti (dvory). Každému dvoru přiděleno několik selských pozemků, z kterých farář dostává mešného 1 korec, 3 míry pšenice, 4 maldry, 4 korce,  $3\frac{1}{2}$  míry špaldy, ovsy 4 maldry, 3 korce,  $3\frac{1}{2}$  míry. Z 30 chalup, z těch 7 v obci Pazdérné, na mešném po 2 gr. a s ostatními platí »koledu« neb místo ní 2 gr. a za červené vejce (k velikonocům) rovněž 2 gr. Také z ostatních chalup dvakrát ročně po dva groše. Dvě knížecí vesnice, Bruzovice a Sedliště, podle pořadí chalup jednu fůru dříví. Odpírají dříví, pouze dovoz dávají, když si farář dříví sám opatří. Mimo to má z filiálního kostela na den Všech svatých 8 grošů, podobně od všech osadníků stolné a o velikonocích poplatek za vajíčka. Z nadace Kuntirova 48 grošů a z druhé, dosud neplatné, má dostávat 30 gr.

Poslední visitační zápis z r. 1688 je velmi krátký, nepřináší nic nového, pouze to, že kostelík není dosud vysvěcen, stojí na kopci z r. 1677 z cihel a kamene postavený, loď klenutá a po

\*) Antiqua simplicitatis.

celou délku cihlami vydlážděn, prostranný a světlý. Sakristie na evangelní straně, rovněž zděná, v pořádku, čistá. Křtitelnice na epištolní straně sousedí s bočním oltářem. V bronzových nádobách čistá křticí voda, pod klíčem, rovněž ve stěně, pod klíčem, jsou svaté oleje uschovány. Dveře na zámek, nad vchodem chor s terasní branou, stejně před oltářem vkusná branka. Kazatelnice na evangelní straně, lavice rádné, střecha všude poopravená. Celkový stav kostela má farář v konsignaci zevrubně. K farnosti je pět vesnic, vesměs katolických. Podací právo přísluší hraběti Frant. Eusebiu z Oppernsdorfů.

Inventář z roku 1778 zaznamenává dva zvony, velký z roku 1511, menší z r. 1554, inventář z roku 1804 mluví jen o zvonu z r. 1504, ten byl s nečitelným již gotickým nápisem. Za dobu, co poslední visitační zpráva nám podává obraz kostelíku a současně nepřímo i poměrů v obci, uběhlo 250 let. Hodně, ba mnoho se změnilo ve veřejném životě, ale kostel tu stojí jako tehdy, sice přestavěn, doplněn a zešle věci nahrazeny novými. Až na dnešní dobu dochovaly se z původního dřevěného kostelíka jen některé věci. Ty jsou pro své staří cenné. Je to monstrance, vzácná práce kovová, ukazující na vyspělost tehdejšího ručního řemesla. Tolika pokolením udělováno s ní svaté požehnání, už proto má pro nás cenu, neboť v trudných dobách skytala jim útěchu a posílu v zápací životním, stírala s duše smut a hojila bolest. Vedle ní dochován drahocenný pacifikál s českým nápisem, svědkem českosti kraje: »Pacific. Kostela Bruzovského. Anno 1656.« Arabeskami a velice krásnými iniciálkami ozdobený misal vraclavský z r. 1505. Dochovány jsou staré matriky narozených a zemřelých z roku 1655 a sňatků od roku 1666.

Bruzovské zvony byly nejstarší v děkanátě, téměř 500 let staré, zrekvírovány dne 19. srpna 1916. Velký zvon »Stanislav« vážil 642 kg, ulit r. 1541, přelit r. 1714. Zvony ty přežily Švédy, Prušáky, Napoleona, ale světové války nepřežily. Zazvonily umíráčkem Rakousku a nám slavné Alleluja.

### Bruzovští faráři

Jako není přesných dat o vzniku založení kostela, tak stejně není záznamů o prvních farářích.

První farář připomíná se k r. 1506 Matěj Polák a po něm k r. 1599 Adam Wysocki, opět z Polska rodem. Ten odešel 3. října 1599 za faráře do Frydku. Po něm spravoval několik let farnost Jan Sixinius, 1599—1610. Jako čtvrtý farář jest znám Jan Škultéty, který ze všech farářů nejdéle fara-

řoval, plných 60 let, kdy r. 1665 zemřel jako 96letý stařec. Po něm opět přišel za faráře Polák Gabriel Ferd. Květinský, pobyl pouze pět let v Bruzovicích. Roku 1672 dostal se za faráře v Bruzovicích frýdecký rodák P. Ferd. Bedřich Chalík, kněz učený a dobrý. Přišel do vlasti z Urbanova na Moravě, vida nedostatek českých kněží na Těšínsku. On se Škultétem zanechali první důležité zápisky bruzovské fary a o poměru té doby v místě i kraji sepsal dvě knížky »Descripto et Inventarium Ecclesiae Bruzovicensis facta Anno 1677...« (T. j. »Opis a inventář kostela bruzovského, sestavený r. 1677...«) Také česky sepsal knížku *Registra kostela bruzovského*. Zaznačil také inventář filiaálního kostelíka v Sedlištích. Odešel roku 1679 za faráře do Fryštátu, kde se stal arciděkanem, zemřel tam roku 1683.

Jeho nástupcem na faře bruzovské byl Václav Ludvík Kominěk, do roku 1681, kdy zemřel, a po něm Antonín Josef Bínek, do kdy, není známo. Oba rodáci z Frýdku. Mezi tím, až do roku 1752, uvádí se farářem jakýsi P. Mandáč. Od r. 1752 až do r. 1773 je farářem Fr. Sustr. Frant. Karel Sindler, Němec, píše farní pamětní knihu německy, místo latinsky nebo česky, jako jeho předchůdci, farářoval od 22. března 1773 do roku 1803. Po něm se stal farářem těšínský rodák Pavel Prutek, od 5. listopadu r. 1803 do r. 1836. Zemřel jako farář frýdecký r. 1842. Jeho místo zaujal synovec Ondřej Prutek, narozený také v Těšině r. 1789, farářoval v Bruzovicích od r. 1836 do r. 1861, kdy zemřel. Pokračoval ve zvelebování fary i kostela a celé farnosti svěřené, jako jeho strýc. Pavel Prutek dal přelit větší puklý zvon, pořídil nová zastavení křížové cesty a postaral se o zřízení obecné školy v Sedlištích r. 1835. Ondřej Prutek rozšířil hřbitov, r. 1839 počal stavěti hospital pro chudé farníky z peněz fundace předchůdce P. Sindlera, přestavěl faru, pořídil novou kaplanku, opravil budovy hospodářské, r. 1846 opravil, vlastně přestavěl, též kostel. Proslul jako vytrvalý bojovník proti alkoholu. V té době usazovali se z Haliče příšli židé na Těšínsku, najímali dvory a páličky kořalku. Lid se oddával pití, pustl a chudobněl, židé bohatli a zotročovali lid mrvavně, národně, hospodářsky i politicky. Sám zapsal, že po čas přestavby kostela nedal dělníkům ani sklenky kořalky, ale větší kus chleba. Stal se školdozorcem frýdeckého děkanátu a arciknězem, vyznamenán zlatým křížem s korunou za zásluhy. Zemřel 28. V. 1861. Nástupcem se stal Karel Madrý, opět rodák z Těšína, ustanoven 5. srpna 1861 farářem až do r. 1879, kdy se v Bruzovicích stal farářem P. Vinc. Humplík, rodák z Lipníka na Moravě, kde farářoval až do své smrti.

Roku 1918, dne 1. května, ustanoven farářem P. Konečný, rodák z Frýdku. Ten zemřel r. 1936, a po něm ustanoven první Slovák, P. Josef Bukovan, dobrý kněz a vlastenec. Jím uzavírá se řada bruzovských farářů, skoro za půl tisíce let, co bruzovský kostelíček trvá. Všichni tito duchovní správcové se svými pomocníky pečovali o duševní i vezdejší blaho svěřených duší. Starali se o ně podle své povahy a dovednosti.

### Bruzovský písmák a knihomil Josef Stříž

Já, syn, narozený z otce Josefa Stříže, sedláka z čísla 68 v Bruzovicích, a z matky Barbory, dcery Jakuba Pitříka, sedláka z čísla 40 v Bruzovicích. Stařík můj pocházel z Raškovic a přišel se k dceře Otípkové na číslo 68. Zplodil jednoho syna, Josefa, to byl můj otec, a zemřel. Potom se provdala Střížka a přišel se k ní Mičulka, rodem z Palkovic, a zplodil zase jednoho syna, jenž zůstal na živu. Ten Mičulka též zemřel. Potom se zase ta Mičulkula po třetí provdala a přišel se k ní nějaký Hrabec z Bruzovic a ten zplodil s ní 5 synů, a ti všichni vyrrostli v pacholky a jako pacholci čtyře zemřeli, jenom jeden zůstal na živu. Ten po vysloužení vojny se oženil a zemřel v Sedlištích. Tehdy byly tři bratři nevlastní na živu, ale žádná dcera. Tak byl Josef Stříž, Jan Mičulka, svob., a Jakub Hrabec, ale nebyli žádnými erbovníky z gruntu, byli osiroceni, jenom otec můj byl celým erbovníkem gruntu. Po smrti třetího muže ta Hrabčunka, matka mého otce, obdržela výměnek, ale ho dlouho neužívala, neboť náhlou smrtí zemřela. Když se náhle roznechomla, byla muzika na fojtství. Syn Hrabec byl při té muzice a pro kněze nechtěl žádný jít a tak bez kněze zemřela. Když syn Hrabec přišel domů od muziky, chtěl matku mrtvou uviděti, ale neukázali mu ji a můj otec zapíval píseň:

»Gorolu, gorolu, matka ti zemřela,  
a kýž se jí dás stal, včera kluckyjadla;  
ně tak mi matky žal jako kluckův,  
co bych něbyl dnes zjít byl bych měl na jutro.«

Já jsem se narodil, jak mi moje matka povídala, dne 2. února na Hromnice v sobotu o 3. hodině po poledni. Matka mi také povídala, když jsem je v sobotu narozen, že se mi bude máslo dobré stlukat, že kdo jest v sobotu narozen, že se mu stlukání másla dobré daří.

Když jsem se narodil, starali se mi o jméno. Otec chtěl míti Josefa a matka zas Valentina. Tak jsem jim vyhověl a dal jsem si na biřmování jméno Valentin. Byl jsem z dítek 11.; 5 umřelo malíčkých, 1 děvče se utopilo v kaluži, staré bylo 3 roky, 1 u-

mřelo v 8. roce, děvče, a 4 jsme vyrostli velkými. Nejstarší byl František, který erboval grunt a v 28. roce se oženil. Druhý bratr byl Antonín, oženěn do chalupky »Na Skotni« čís. 48. Ze sester zbyla jedna na rodě a ta se provdala na Pazdérnu za Ondřeje Řeháka, zahradníka čís. 15, a poslední já, poškrobek, který jsem již neměl být a ještě jsem se na starost rodičům narodil. Když jsem na svět přišel, hrubě mne nevítali. Matka mi říkala: »Synku, co jsem se nad tebou naplakala, že jsi se nám ještě na starost našel.«

Narodil jsem se na Hromnice a matka pravila, že v matrice jsem zapsán 13. února, v konskripci jsem byl zaznamenán 27. února. A tak mám pobalamucený svůj rodopis. Já se ptal matky, jak to může být tak nesprávné a ona mi to tlumočila, že jsem nebyl hned zapsán do matriky, že můj kmotr František Weissmann, sedlák z čís. 50 v Bruzovicích, byl odjechaný pro sůl do Věličky a tam se zdržel několik dní, tak kmotrovství za stupoval jeho syn Jan Weissmann, který ten čas služil za pacholka ve faře bruzovské a po příjezdu domů že teprve byl vřáden vpis do matriky. Bylo-li to tak, nevím...

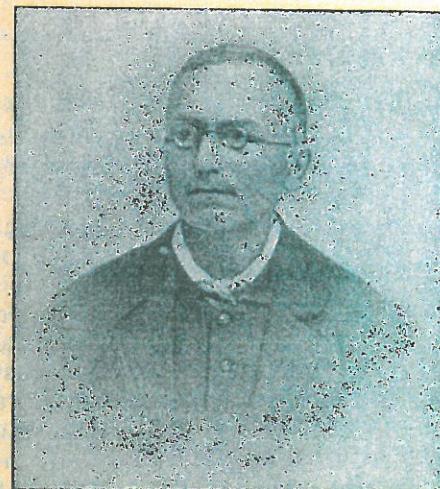
Když jsem dostoupil 5. roku, tu mne též matka vystrojila po prvé na katechismusů dostal jsem novou košulu plátenu, dluhu samorostlu až po kotníky a přes košulu červenu lipsku šátku přioděný, přes ramena a pod krkem na dva uzly zavázána, a to já jsem byl šumný, to se pan farář P. Prutek divil a chválil mne: »Čiji si ty synečku a umíš též se přežehnat a umíš též říkať a víš též kolik je Bohu a víš též kdo tě stvořil?« A když to všecko vymluvil, to jsem potom dostal obrázek na žlutém papírku. V ten čas se budoval špital a velký norok mi uchytoval žlutu baraňunku a mě strašil a chtěl mě poðubať.

Když nastalo chodění do školy, to šlo u mně bledě, neb jsem se němoh nic naučit. Katechismus mi ještě šel dost obstoně, tak jsem dostával od P. Špačka cukrovinky. Byl na mně hojně štědrý. Jak jich málo sebum bral do školy, tak nás sebu sebral do fary i 20. Tak nás provodil taký transport a ve faře nás podělil cukrlaty a cukrem v papírkách. Jednúc se pes urval a v papírkách cukr potral. To bylo pláče a strachu. Ve škole jsem se zle učil. Jenom jsem se naučil dobře čitat a trochu psat. Almolancu\*) jsem se nenaučil přeskakovať a rachuňku jsem něudělal žádného při tabuli. Jenom dva rachuňky jsem se naučil:  $1+2=3$  a  $4-2=2$ . Substrakci jsem jen jednu dělal při tabuli, ale jsem ji nědokonal. Když vyvolával rektor\*\*) k tabuli, tak jsem vlez pod lávku, by mne něviděl, bych něbyl od něho

\*) Násobilce.

\*\*) Řídící učitel, jenž současně zpíval v kostele na choře.

vyvolán. Školu jsem jen tři roky navštěvoval. V tej to ještě něšlo tak přísně jako včil. Na opakující hodiny jsem chodil 3 roky. To se přečetla evangelia a bylo po všem, šlo se na letanii. Privuňky jsem odbyl tři. Na první jsem dostal od vrchního stříbrný český, to byly 3 kr. (šajnové), na druhém »Missionární knížky«, ty dosud mám velice rád, to byly od P. Prudka a na třetím obraz sv. Maří Magdaleny na hodném papíře, ale postava maličká a za vinšování P. Prudkovi obrázek sv. Barborku a byl konec mé nauce. P. Špaček nám vykládal při nauce katechismu pohádku o strašidle ve věži.



Josef Stříž

\* 2. února 1883 — + 26. září 1905

Když se od nás odstěhoval P. Jan Špaček na Jistebnu, dostali jsme zas z Jistebny P. Jos. Folvarčného. Ten byl velice přísný, učil nás ve škole nazpamět 3 božské cnosti: víru, naději, lásku. Ty musil každý se naučit nazpamět a měl slibéný obrázek za naučení a musil každý jedno vypovídat: jeden víru, druhý naději a třetí lásku. Ja jsem seděl na kraji, tak jsem vypořáděl víru, tu umím dosud, naděje a lásky jsem se nenaučil i posud jich něumím, ale obrázek za víru jsem dostal. Při další naucce, že jsem něbyl pozorlivý a nic něuměl, jsem od něho obdržel takový pohlavek, že mne večer doma od markotnosti ujal vřid. I byl jsem nemocný až to přešlo.

Ve škole jsem míval opsané na archu papíru všechny ptáky, které jsem znal jmenovať. Karel Ondráčka z Bahna mne ob-

žaloval, že to mám opsané. I rektor mi to sebral a za to mi nařítil trest vysadil. Všechny ptáky, o kterých jsem věděl, kde který má vejce neb mladé, i ty jsem měl popsané, ale jsem jich něvybíral, ale kde který v díře neb ve vrbě, ty jsem chytal do malého sadku a z každého několik per z ocásku vytrhal a schoval a ptáka zas pustil. Pěkné perka jsem sbíral a choval pro památku. Těch pěkných perek, obzvlášť holubích, jsem byl veliký milovník i dosud mám rád pěkné perka a různé obrázky a papírky. Jednuc jsem dostal od Močulkové knížky »kalvaryjky« obrázkové. I všechny obrázky jsem z nich zvystříhoval a knížky od vystřihaných obrázků zas navrátil, ale bití jsem za to tuplované obdržel.

Lihovali jsme za pecem společně bratr se sestru, co nijak neschvaluji.

Písmař jsem byl horlivý. Na jizbu jsem nesměl psát, neboť otec tomu bránil a mne za to při pletení koší bil. Ale matka mi dávala vůli, že jsem různé písničky opisoval a to za pecem na trubě pecové.

Roku 1845 sem byl dán na službu do Grygara za »velicestvu«, pas krávy a přiučil se za tkoča. V r. 1846 jsem se učil tkacím mušelinovým u Pohludky v čís. 105 a u Charvata »Na vršavcu« a posledně u Ant. Stříža, u svého bratra na »Skotní«. Potom zas byl jsem na službě po druhé u Grygara. Tam jsem v podzim chytal rašky. Měl jsem 10 věček nadstavených. Rašky chytal a prodával. Tři měsíce jsem služil u Frant. Weissmana za sestru. Ta odešla domů opatrovat nemocnou matku.

V r. 1848 se muroval kostel. Byl tu paterkem P. Podivinský, měl rád Sojča a s ním kamaradil. Byl veliký silák. Když sedláč s furu uvízel, chytil vůz a celý zadek vyzdvih sám a tak pomoh vylechat. Já jsem též chodil na »šorvok« ke kostelu a pomáhal grunta kopat v hřišné kruchtě a mrtvoly vyuvařat.

Stanislav Peter byl vzorný fojt, ze 24 fojtů nejpřednější. Všichni fojti obdrželi od vrchního čestné hůlky stříbrem okuté. Bruzovský fojt dostal zvláštní a pazděrovský Vitásek nejlichší. O své ujmě dal vystavit 2 chalupy u hranice: jednu v zadku na Petrově pro Fr. Ručku a druhu na Pavlicově u staré cesty. Již byly hotové a tu naráz přišel zákaz od vrchního, že tam ty chalupy nesmí být. Ale Peter se tomu opřel: Proč by tam nemohly být? Když se tomu Peter opřel, byli vysláni ze zámku vachtaři a okna i dvěře vyuvařili a zbuřili, že by tam byli lesní bahnovi zloději. Když byl zákaz, vrchní náhle zemřel. I bylo nařízeno, by všichni fojti na pohřeb šli v župicích za nosače. Ale fojt Peter natruc místo župice oděl huni bílu, které mívali sedláci a pacholci a v nich chodili, ale byl přijatý. A tak se na

vrchním za zbuření těch chalup vymstil. Byla pověst, že se ten vrchní ve vykopaném sklepě na Pavlicově vodu naplněném po smrti kupával. Ale chalupy již nesměly být vystavěné.

V roku 1847 přišel tyfus a první na tyfus zemřel Stanislav Peter, fojt bruzovský, 8. října, 48 let starý. Tak jich zemřelo do konce roku 64. V roce 1848 164 v celé farnosti, krom Sedliště. To byl smutek. Můj otec též byl mezi těmi, zemřel na tyfus 11. prosince 1847, stár 63 let. Po smrti mého otce já šel na službu za pastýře do Stanislava Možiška č. 70.

V tom roce 1848 na podzim přišlo zrušení pančiciny v den sv. Martina. Byl v Bruzovic zasvěcený svátek. První krát slyšel jsem střelbu z hmoždířů. První krát se na tu slavnost střílalo a paterkym zas u nás byl P. Špaček. Ten měl k té slavnosti kázání.

K vel. náboženství vzal si text ke kázání: »Stala se svatba v Kani galilejské«; vypodobňoval v kázání, že jako novi snubenci jsou osvobozeni od jha otcovského a stanou se samostatními, že my též tak jsme osvobozeni od povinnosti pančiciny a jsme samostatní. Já jsem též zapamatoval pančicnu i též byl několik dní na panském, aspoň jsem vodu na pití donášel pracovníkům.

Po ukončení služby v roku 1849 sem šel domů k matce na výměnek a počal byt tkočem, ale pátněm. Dělal jsem plátna lidem a přitlukal jsem jak bylo příslloví: »Byl tu dábel, byl, byl, byl —«, ale matka má kyja hrubého na mne nešetřila a já dělal plátno a písničky skládal při dělání plátna. Složil jsem dvě písni z výtahu »Život svatých«. První »Mučedník Stanislav« a druhou: »Ach, Jane Sarkandře, náš milý krajane«.

Když jsem dělal mušelín, bylo to v den sv. Anny (26. července) a měl se ten den zasvětit a já jsem měl kúsek mušelinu v ten den udělat a já jsem se s opisováním opozdil a kúsek mušel byt v ten den dodělaný. Proto mi matka má pohrozila: Na klapej, klapej, též tak někdy budě dábel na tvé duši klapat. Moje matka byla na mého otce velice přísná, neboť můj otec byl horlivý piják a měl slabou naturu, že se hned opil a byl milovník měti moc holubův. Jednuc mu panští zastřelili 8 páru holubův. Tak každú neděli chodili do města kupovať nové holuby. A nejdražší měli, tak zvané »rybjoře«, byly bílé a měli černé křídla. 10 páru muselo dycky byt holubův. Okrem holubův polovali vápenky, t. j. skálu vápennu na vápno a vápno prodávali. Byli tře do spolku: otec, Ondračka velký a Kašper od pola. Při pálení vápna zachtělo se jim husiny. I byla složena na ni píseň:

Kašper od pola drží za krk husera,  
Ondračka velký kraje na ryndlík šperky  
a malý Střížiček přikládá kolky pod ryndlíček —«

Když se můj bratr ženil, byla hostina. Byly zasláné koláče též do Halša pod kopec do Frýdku. Z odtamtud obdrželi dar: přinesený dort na ohrabčoku. Ale má matka tomu daru nerozuměla, ani jí milý nebyl. Tak to ty cukrovinky do jednoty s ohrabčoku sesula a popučila. Byl pozvaný k té svatbě též P. Špaček. I bylo mu to též předkládáno, ten tomu rozuměl a ně-nastarčil se toho dobrého pochutku nachvalit. Kafé se teprve učilo pit. Ale to hrubě lidem něchutnalo.

V roce 1851 obdržel farář zlatý kříž od císaře a pan hejtman Šašecký byl ustanoven mu ten zlatý kříž připínat. Byla velká sláva. Šlo se v procesii s celou slávu, s muziku i všemi chorubinami. I já jsem byl s chorubou přidělen té slavnosti. Byla slavno mše svatá, potom hostina a velká sjízda panstva.

V dalším svém životopise popisuje svou svatbu a námluvy, které za něj dělal farář P. Prutek. Popisuje svou první hlavní pout na posvátný Velehrad r. 1863, kde mluvil s pražským arcibiskupem knížetem Švarcemberkem a kde se litoval, že biskup jeho arcidiecéze václavské neumí s farníky svými promluvit jazykem rodným, jazykem lidu. Poprosil Jeho Eminenci pana arcibiskupa o schematismus duchovenstva Čech i obdržel následující vyřízení:

Na pana Josefa Stříže, kostelníka v Bruzovicích.

Jeho Eminence nejdůstojnější pan kardinál a arcibiskup pražský kníže Švarcemberk maje v dobré paměti slib, kterýž Vám před 2 roky na Velehradě dát ráčil, nařídil mně, abych Vám katalog kněžstva veškerých Čech z r. 1864, jenž těmto mým rádkům přiložen jest, zaslal. Tento dar Vás zajisté těšiti bude tím více, podotknu-li, že té knihy, kterouž Vám posílám, sama Jeho Eminence po celý rok užívala.

Žádaje Vás, abyste Vy opět zbožnou modlitbou na našeho nejdůstojnějšího arcipastýře vzpomněl, Bohu Vás poroučí

Antonín Matějček, arcibiskupský ceremoniář.

V Praze dne 31. března 1865.

Zaznamenal dosti podrobně svou pout pěšky do Prahy, kde byl hostem kanovníka V. Šulce, českého náboženského spisovatele a vydavatele »Blahozvěstu« a »Pozoru«.

Popsal cestu do Vídni pěšky z Bruzovic vykonanou na podzim. Putoval také pěšky do Krakova a po druhé již po železnici. Ke slavnosti blahooslavení sv. Jana Sarkandra, rodáka ze Skočova na Těšínsku, vykonal zvláštní pout do Olomouce a Brna, cestoval po Slovensku, Opavském Slezsku i na Hlučínsko a do Rájeborec si zašel. Vykonal také pout do Říma, kterou obzvlášť důkladně popisuje.

Jeho životopis, jenž sahá skoro o sto let nazpět, objasňuje nám v mnohem časy minulé, tehdejší zvyklosti a společenské i rodinné mravy a způsoby života. Dává nahlédnout do hospodářských poměrů doby minulé a kreslí nám v pravém světle ty staré zlaté časy lidské nenáročnosti, školní výchovy a snahy po vzdělání. Zachycuje vzpomínkou ještě dobu roboty, čili panstiny, vyzdvihuje rozšafného fojta bruzovského, praotce dnešních Petrů, předního to a starého selského rodu na Těšínsku.

Jako jsou jen jediné Bruzovice na Těšínsku a najisto jen jediné v celé naší republice, tak i měly ony jen jediného Stříže a s nimi i celé Těšínsko takového písmáka, knihomila a turistu v jedné osobě.

Byl on pouze prostým skromným vesnickým člověkem, myšlenkou, za kterou o vodě a suché kůrce chleba, bramborech a zelí jako denní stravě, šel, přece jen velikým. Zůstavil po sobě bohatou sbírku nejrůznějších knih, třeba jen církevních schematismů, kalendářů, časopisů a knih zábavných, přece jen dokumentů doby, po nichž sahají historikové a často pracně shledávají jako pomůcky ke svým pracem.

Skromný a drobný ten chalupníček utrhl si od úst, aby mohl dát duši své i lidu celého širého okolí.

Stříž dovezl za knihou putovat i pěšky. Líčí zajímavě takovou cestu do Prahy, na kterou si vzal do rance 2 pecny krupicového režného chleba, máslo a sýry a 10 zl. těžce ustíkaných peněz k tomu. Učinil tak teprve, když bylo po hlavní práci, po žnách. U kanovníka Šulce pobyl tři dny hostem, aby mohl obhlídnout celou stověžatou matičku Prahu. U všech knihkupců se zastavil. Mluvil s Vilímkem, B. Stýblen, Jar. Pospíšilem a A. Hynkem. Nakoupil knih a od P. Šulce jich dostal ještě tolik, kolik mohl unést, putoval opět z Prahy na Těšínsko, kde českou knihou šířil národní vědomí, hrdost i zbožnost a hospodářský pokrok.

S pražskými knihkupci udržoval styky až do své smrti. Ti mu poskytovali i značné slevy, zvláště Ottovo nakladatelství. Stříž byl u všech velice oblíben. Těmito styky byl umožněn i národní obrozenec ruch na Těšínsku. Takové styky přátelské i důvěrné s duchovními činiteli působily blahodárně a přispívaly k povznášení národního vědomí a hrdosti na Těšínsku, kde lid domorodý trpěl německým násilím, kdy zbaven jazykových práv téměř u všech úřadů, dokonce i ve farnostech českých matrice zápis děly se německy a kdy neměl ani svých zástupců v zákonodárných sborech, jako jich dosud ze svého středu a kraje nemá.

Stříž byl uvědomělý národovec, byl členem obecního zastupitelstva a spoluzakladatelem Rolnicko-čtenářské besedy,

nejstaršího to českého spolku na Těšínsku. Psal dopisy a zprávy do novin, též do Těšínských novin. Jím složené shora uvedené dvě církevní písni pojaly P. A. Poledník z Vratimova do své »Sbírky písni a modliteb«, zpívají se dosud. Byl rovněž výborovým zpěvákem. Farář Madrý jej bral s sebou místo rektora při církevních úkonech, hlavně o pohřbech.

Bohatou sbírku knih, map a globů zanechal po sobě jako důkaz pilné snaživé práce. Co získal darem neb koupí, vše přečetl a kde o nějaké knize české se dověděl hlavně se slezským námětem, hleděl si ji získat. Cást této knihovny dosud se chová v Bruzovicích. Větší díl jest rozebrán a roztracen půjčkami. Nicméně, i když tu z této knihovny Střížovy nezůstalo mnoho, zůstalo v celém kraji národní uvědomení, duchovní prohloubení a hospodářské posílení. Jeho vlastní životopis o 113 stránkách kvartu zaslhuje samostatného zpracování a vydání.

Stříž jest pohřben na místním hřbitovku, kde odpočívá věčný sen.

O Střížovi psali: Blandýna Čížková v článku: Z alba mých přátel a známých, Slezský kalendář ročník V. na rok 1901. J. L. Mikoláš: Těšínský knihomil Josef Stříž z Bruzovic, Naše kniha, Praha, ročník XII. 1931 čís. 23. a Ervína Tengler v několika článcích Moravskoslezského a Poledního deníku v M. Ostravě a sice v článcích: Když chodil slezský písmák Josef Stříž do školy, Polední deník 8. září 1936, čís. 208.

## Bruzovské pověsti

Každý kraj i obec má všelijaké pověsti. Ty upomínají na sběhnuvší se události, jsou přenášeny ústním podáním z pokolení na pokolení, běhou na sebe pak legendární tvářnost. Takových pověstí mají i Bruzovice hodně. Jsou to vyprávěnky pro dlouhé zimní večery. Tak mile se jim naslouchá při kmitající petrolejové lampě, jako jim kdysi rádi naslouchali při štípách neb loučích a lojových svíčkách. To když se večery česal len a předla příze, bylo živo na selských usedlostech. Později ještě předraní peří, na tak zvaných pobavách, se pověsti vypravovaly.

Zde budiž zaznamenáno několik, jež spočívají na skutečných událostech:

### ○ holdu

Dobou válečnou začínalo minulé století devatenácté. Války napoleonské zaměstnávaly národy evropské. Rakousko bylo zapleteno do válek. Vojnám v patách krácela drahota. Sedláči

byli nuceni odvádět do vojenských skladišť zboží jako válečnou daň. Této povinnosti říkalo se hold.

Bruzovští sedláci museli odvádět každého roku dva dvouspřežné vozy obilí.

S těžkým srdcem nahledali pytle rži a pšenice, ovsa i ječmene, aby povinnosti učinili zadost, odvezli svou povinnost do Olomouce.

V Olomouci snesli měchy do skladiště a prosili pana velitele, aby to odebral. Ovšem slezské zrno nepodobalo se zrnu hanáckému. Důstojník prohlédl zboží, nelíbilo se mu a vynadal sedlákům a rozkázal, aby dovezli zboží čisté a pěkné.

Dobrá rada byla drahá. Peněž neměli, aby nakoupili zrní hanácké a místo svého ho dodali. I měl jeden dobrý nápad. Zaželi s nákladem zpět za město. U jednoho sedláka vyprosili si, aby mohli své zboží přeosívat. Naosívali několik pytlů pěkné, hrubozrné a čisté pšenice, vraceli se ke skladišti zpět. Dušička v nich byla malá. Co, aby se důstojník podíval do všech pytlů a uviděl v ostatních napěchované osivky. Přesto zkusili; odvaha kus chleba, říkali sobě. Složili znova svůj hold, krásné žito dali s kraje. Důstojník otevřel dva pytle, našel pěkné čisté zrno, pochválil je, byl potěšen nad vykonaným rozkazem, odpočítal všechny ostatní měchy a odebral je.

Bruzovští sedláci s radostí vraceli se domů, děkovali za dobrý nápad a šťastnou náhodu. Smutek proměnil se jim v radost. Tehdy koupili si v Olomouci první okované váhy k vozům. Takové vůbec ještě neznali a byli první na panství frýdeckém, již tuto novost měli. Podle nich je potom také místní kováři dělali.

### Oběšená

Jistá hospodyně šla s domácí čeledí na pole. V potokách za velicestu žertovně ukázala na jeden strom a dodala žertovně: »Na té haluzi by se dobře viselo!« Pustý smích čeládky zazněl po těchto jejich hříšných slovech. Po nějakém čase zmizela na jednou ona hospodyně. Nebylo ji nikde, ač vše prohledali. Někdo si vzpomněl na ona pronesená slova o větví, na niž by se dobře viselo. Šli tam. K úžasu a hrůze všech spatřili hospodyně zmrzlou na větví viset. Oběsila se tam. Na tom místě vykopali jámu a pochovali ji tam. O tom místě se povídá, že tam straší.

### Včelín

Mezi Bruzovicemi a Kaňovicemi jest les jménem »Včelín«. V tom lese stával chlév ještě po roce 1830, tudíž před 100 lety.

V tom chlévě krmili sedláci o polední přestávce koně. Také dělníkům za deště a bouře sloužil za útulek. Tento chlév zřízen původně k úschově včelařského nářadí. Chovalo se tehdy v leších mnoho brti včel a lovily se i včely divoké. Na panství frýdeckém měli včelaři své vlastní medařské právo.

### Jak zahynula panštízna v Bruzovicích

Na podzim roku 1848 roznesla se i na frýdeckém panství radostná novina o zrušení roboty. Panské spadlo, panštízna zdechla, znělo to ze všech. Oráč na oráče volal tuto radostnou zprávu. Všichni po zaslechnutí této zvěsti nechali okamžitě práce. Sedlák, když právě oral brázdu, nedoorál ji více, v půl brázdy vypřáhl a jel domů. Kdo vezl hnůj do pole, nedovezly jej více na místo, skopal jej s vozem na mezi, obrátil koně, s jásemem vrácel se domů. Kopáč nechal kopání. Vše spěchalo oslavit tuto novinu. Byla to radostná zvěst, na kterou čekalo několik pokolení. Bruzovice ten den úplně zasvětily. Na návsí sešli se všichni občané k děkovnému projevu. Střílelo se z hmoždířů a kaplan P. Špaček měl kázání o významu zrušení roboty. Bylo to v den sv. Martina 11. listopadu.

### Vydal křivé svědectví

V letech 1668—1691 měly Bruzovice fojta Jiřího Šavla. Ten měl vydat svědectví o rozloze gruntu bruzovských sedláků. Svědčil však proti nim. Když se vracejí z Frýdku domů, spadl bliže městského lesa s koně a na tom místě se zabil. Na památku této nešťastné události postaven obrázek Bolestné Panny Marie. Roku 1888 byl obrázek vichrem sražen, na místo něho postaven sloup se soškou Panny Marie.

Do té doby táhly grunty bruzovských sedláků až po les Bahno do černého potoka. Potom byly tyto zádky k novodvorskému folvarku přiděleny. Křivopřísežný fojt svůj hřich zaplatil smrtí.

### O vzniku návsí a pastuchách

V dávnějších dobách pásli si každý svůj dobytek sám jako nyní si jej pase. Ale v dobách nepokojných a válečných, kdy krajem hrnuly se tlupy lupičů a zběhlých vojínů, a dobytek, jednotlivě za vsí se pasoucí, zajímal, nařídila vrchnost obcím, aby veškerý dobytek se pásli společně uprostřed vsi pod dozorem spolehlivých pasáků, kteří by nad stádem stráž drželi. Když by

někdo se odvážil kusy dobytka zabrat, měli troubit na trouby, jež nosívali s sebou.

Tak vzniklo i pastvisko v Bruzovicích, jež táhlo se okolo potoka přes celou dědinu a slulo návsí. To návsí ohrazeno dokola plotem, do něhož z každého statku vedla vrata, jimiž se dobytek k společné pastvě pouštěl. Dva pastuši drželi nad ním dozor a bydleli v obecních pastuškách (chaloupkách). Jedna stála na horním konci (čís. 23) a druhá na dolním (čís. 57). Svůj plat měli stanovený a zaručený na pergamenu z r. 1458.

Zrušením obecního pastviska rozděleno toto, jak s kterou usedlostí hraničilo. Návsí zůstalo jen ve jméně. Náhrady obec za zrušené pastvisko neobdržela, neboť pozemky na něj byly sousedícím usedlostem k jeho zřízení odňaty. Pouze stav, zřízený k napájení dobytka, činil výjimku a zvěčněn touto dochovanou listinou:

»Léta Páně 1692, za úřadu Jury Špetle, fojta, a Jury Tura, purkmistra, Petra Mojžíše, staršího, k tomu celého úřadu, zapisuje se stávek Jakubovi Pitříkovi, který byl připadal obci, majíc oň sud kole něho Jakub Folvarčný, chtěl se ho natahovati, že jest v jeho gruntě, a tak neměl čím toho dokazovati. Poctivá obec, věduce to, mezi nima tak ho odpředali náležitě jako své vlastní tomuž Jakubovi Pitříkovi za sumu rovnou, pět zlatých N. na včené časy, ať jest vlastníku gruntu Pitříkovému z erby a potomky při telmi teho gruntu. Stalo se v dědině Bruzovic dne 28. Aprilis 1692.«

### Bruzovská cesta ve Frýdku

Na sklonku bouřlivé a nepokojné doby sedmnáctého století proudily poslední oddíly nepřátelských vojsk naším krajem. Role byla zpustlá, sýpky prázdné, města přivedena na mizinu, řemesla v úpadku a selský stav zbídačen. Čeledě nebylo, ale potulných tlup vojenských dost a dost.

Jednoho jarního dne oral bruzovský sedlák z čísla 15., volný Václav Špetla, u kaňovské hranice své pole. Z dálky zaslechl koňský dusot a halas lidí. Pozvedl svůj zrak, odkud zvuk přicházel, a spatřil četu vojska, táhnoucí silnicí od Šenova k Frýdku. Nemeškaje, vypřáhl koně od pluhu, sedl na ně a tryskem uháněl k Frýdku, oznámit na zámek zlou novinu o blížícím se vojsku. Nevěděl, je-li to vojsko císařské či nepřátelské. Byla to jedná sběř. Nikdo nešetřil měst a dědin, drancovali a brali, co se dalo.

Na zámku byla paní hraběnka sama doma. Nemeškala, dala sezvat kněze, městskou radu i lid, vystrojila prosebné procesi,

a vydala se cestou k Bruzovicím za zpěvu náboženských písní naproti nepříteli v čele s velitelem. V popředí procesí šel kněz s monstrancí. Hraběnka klekla před vůdcem vojska, podávajíc klíče od městské brány a zámku na polštáři veliteli, prosíc jej za blahovůli a smilování, dojemně líčíc ubohost lidu městského.

Vojevůdce, pohnut slzami spanilé paní, dal vojsku povel k minutí města, obdržel výkupné, které hraběnka s sebou přinesla. Tak Frýdek ušetřen od drancování. Hůrce se však vedlo Místečanům. Ti, nepřipraveni, velkou kontribuci museli složit.

Na památku této události dala hraběnka na tom místě, kde vyprosila od vojevůdce milost pro město, postaviti sochu sv. Floriána, patrona od ohňové rány a neštěstí, a cestu tu, po které jí bruзовský sedlák přinesl zvěst o blížícím se nebezpečí, pojmenovala cestou bruзовskou.

Sedlák musel s ní na zámek, kde ho chtěla odměnit za prokázanou službu městu i zámku.

Jak poslušnost kázala, sedlák se na zámek dostavil. Skrovny, snad bojácný byl ve svých nárocích. Vždyť jen konal svou povinnost, pravil, vyžádal si pouze, aby nemusel psa chovati, jako jiní, volní, a zvěř loviti. Což mu bylo s velkou ochotou povoleno. Tuto službu vrchnosti považoval volného sedláka za nedůstojnou. Všichni ostatní bruзовští volní, jak prameny ukazují, chrta chovali, pouze sedlák z čísla 15, Špetla, nikoli. Původní socha sv. Floriána v Bruzovské ulici ve Frýdku byla dřevěná. V roce 1735 postavena socha kamenná.

#### Jak Jan Možíšek zaháněl z Bruzovic Prajzy r. 1866

Zemská vláda slezská byla první, která první utekla před Prajzy, ponechala obyvatelstvo bez ochrany a rady. Obyvatelstvo, kde to šlo, pomáhalo si samo, jak dovedlo, i úskoku používalo.

Pruské vojsko vtáhlo na Těšínsko u Bohumína v červnu roku 1866, odtáhlo teprve 4. ledna 1867. Chovalo se k obyvatelstvu nešetrně a kde co bylo, to snědlo. V té době vzniklo též přísloví, jež se dosud tluče po Slezsku, »Žere jak Prajz«, charakterisujícé jejich nenasylnost.

Rolník Jan Možíšek zvěděl, že Prajzi táboří u Šenova, a aby jim zmařil chuť na další pochod a ochránil před nimi Bruzovice, vyvezl na nejvyšší kopec v obci, »vrchy«, bečku na hnojůvku a do prázdného sudu z flinty střílel. To vydávalo rány jako z malého děla. Prajzi do Bruzovic nevtáhli, zato mnozí obyvatelé v okolí se polekali, ježto o této lsti na Prajzy nevěděli, a do

hor utekli. Jmenovaný stavěl téhož roku stavení. Všichni můradili, aby od další stavby upustil, že mu to Prajzi rozbijí. On však Prajzy zahnal střelbou do sudu a stavbu dokončil.

#### Kdo a kolik mešného odváděno bruзовskému faráři r. 1506

O tom nachází se zápis v pamětní knize fary bruзовské, chované v museu opavském. Tam čteme, kým a kolik odváděno zboží na mešného faráři: Janík 6 vertlí, Gach 4, Symánek 6, Pastorek 4, Putrek 6, Jurek Petřík 8, Kočfara 6, Niklos 8, Hanica 4, Miach 2, Mlynář 2, Pavlík 2, vdova Mikulášková 2, Valach Putra 4, Kočár 6, Onterka 4, Jak. Košan 3, Závada 4, Atacha 4, Novák 10, Král 4, Lokoz 4, Chovenga 6. Janek Mastný 5, Matuš Folvarčný 2 žita, 2 rži, 4 ovsa, Karomář 6, Lorapav 8, Myslora 6, Magda 8, Tomášek 10, Matěj Mastný 8, Řehaňák 4, Jura Mastný 4 a žita, Kubášek 4, Grubošková 2, Martin Symkův 8, Kříž 4, Jiřík Grabčík 6, Omasta 4 a Folvark 10.

#### Co mají Bruzovice zajímavého Studánka se zázračnou vodou

Podél cesty k Žermanicím táhnou se pole rolnické usedlosti p. Fridolína Wejzmana. Kdysi vlastnili předkové z té usedlosti také mlýnek. S druhé strany této usedlosti u cesty k Pazderné stojí výměnkářská budova. Tam, v těch místech, kde se říká na »popelovci«, stojí kaplička »lipina«, vedle kapličky je polní studánka. Dnes je již upravena a vyzděna. Ve studánce je dobrá, čistá, pramenitá voda, lepší než kde jinde.

K tomuto zřídlu chodí se pro dobrou pitnou vodu odedávna. V době polních prací voda z této studánky dobře osvěžuje.

Mluví se dokonce o zázračné léčivé moci této vody. Tak mnohý po jejím užívání byl vyléčen z různých neduhů, hlavně však očních chorob. Lidé přicházejí ke studánce ze širého okolí, nabírají si vodu do zásoby džbánků a baněk, aby ji měli v čas nutné potřeby. Umývají se v této vodě a říkají, že se po ní vždy osvěží.

Jeden z dřívějších kostelníků, životem zkušený, Kaděra, jenž se zúčastnil francouzských válek, vždy vypravoval, jak jeden předek majitelů této usedlosti se uzdravil. Dlouho byl nemocen na oči. Nemoc se zhoršovala, sehnal kdejaký lék, chodil na pouti k zázračným studánkám do Hájku, na Salajku, ale vše marno. Nic nepomáhalo. Až jedně nocí měl podivný sen. Zdálo se mu, jak jeden z předků k němu přišel, po zdraví se dotazoval.

On si stěžoval na oční bolest, že již sotva vidí. Tu mu poradil, aby si oči vymýval vodou ze zřídky v lipině. Ráno, když se probudil, vypravoval ten sen, umýval se v té čisté, pramenité vodě. Brzy oční choroba pominula a uzdravil se.

Jat vděčnosti nad dobrodiním božím, dal u zřídky postavit svatý kříž. Událost nezůstala utajena a brzy se roznesla po celém kraji. Občané putovali ke kříži ze zbožnosti a pro léčivou vodu, v níž si umývali hlavu, tvář i oči.

Tak kromě mnoha jiných uzdraveno děvčátko, Terezka Vításková. Tak ji oči rozborely, že téměř neviděla. Byla v Těšíně na vzdělání, ale pro chorobu musela studie přerušit. Ke studánce vodila ji služka a děvče se uzdravilo uplně po používání léčivé vody z lipinské studánky. Provdalo se pak za rolníka Františka Petra.

To jsou jen dva ze skutečných a ověřených případů. Kolik případů uzdravení je neznámých.

Pozdější majitel dal na tomto místě vystavět kapličku a studánku vyzdíti, aby netrpěla znečištěním po umývání se ve vodě.

K zajímavé historii této léčivé vody lipinské studánky druzí se neméně zajímavá historie a rodopis majetníků této usedlosti, na níž jest kaple se studánkou.

Prvním známým majitelem této usedlosti byl Jan Horyl v roce 1557. Při gruntě byl mlýn, pravilo se tam »U mlynáře«. Nalézáme proto k r. 1599 na tom gruntě Martina Mlynáře. Ten ve své závěti poručil grunt Janu Pastorkovi za 400 zl. Byl to opravdový pastorek, jehož se Martin Mlynář ujal, ten u něj pracoval, až jeho ochránce zemřel. I nalézá se potom v zápisech jméno Jan Molitor. Latinské jméno Molitor značí mlynáře a týče se téhož Jana Pastorka. Od roku 1664 byl majitelem gruntu Jiří Řehák a po něm Řehák Jan, jehož zeť jmenoval se Pavel. Od roku 1706 sedí opět na tom gruntě Řeháci. Jan, pak syn jeho, Jiří. Ale roku 1763 hospodářil tam již Jakub Kaňák. Bylo to po době prusko-slezských válek, stalo se mnoho proměn na selkých usedlostech. Po jeho smrti přiřenil se k jeho ženě-vdově Michael Pitřík r. 1780 a dodržoval tak grunt nevlastnímu synovi Pavlu Kaňákově. O 37 let později je na gruntě nový majitel, Fr. Vejzman. Podle všeho se tam přiřenil, nebot grunt dodržoval pro Ondřeje Kaňáka, nevlastního syna, jenž jej převzal do užívání r. 1832, oženiv se dříve s Barborou Peterkovou, dcerou volného sedláka Peterka ze Skalice. Zemřel však za deset let a vdova po něm provdala se r. 1842 za Jana Vejzmanu, bratra otce

knězů Vejzmanů ve Frýdku a na Polské Ostravě. Hospodářství předal r. 1863 svému synu Jiřímu Vejzmanovi. Ten nešťastnou náhodou byl býkem zabíti a dodržovala po něm usedlost vdova Marie, rozena Peterková, pro syna Fridolína. Ten se oženil s Terezií Možíškovou, sestrou dobrodinského lékaře MUDr. Vítězslava Možíška, hospodářství převzal a v obci i v hasičském sboru pro rozkvět obce zdárně působil.

### Hořící plyn (věčný oheň)

I Bruzovice měly věčný oheň.

V roce 1914 prováděla Báňská a hutní společnost v Bruzovicích návrat na prozkoumání geologického složení vrstev místní půdy a to na louce rolníka Albína Weissmanna čís. 56. Výsledky byly tajeny. Po odstranění návrtních rour vyšlehly ze země velikou silou uhelné plyny, zvané »plyn metan«. Někdo plyny zapálil, jež dlouho hořely, a za noci v těch místech bylo lze spatřit modré plamenky šlehat. Návrtní jámka jest ohrazena a opatřena rourou s drátěným košem. V hloubce asi 400 metrů nacházejí se větší ložiska uhlí.

### Zajímavé drobnosti a památné dny Bruzovic

V září r. 1603 nařídil dědičný pán na Frýdku, Bartoloměj Bruntálský z Vrbna, všemu poddanému lidu obcovati v neděli a dni sváteční službám božím, katolickým, pod pokutou 12 funtů vosku (sub poeme 12 librarum alias funtorum cerac ecclesiae...). V té době rozmáhala se i na Frýdecku náboženská reformace.

O vánocích roku 1626 přepaden Frýdek švédskými vojáky, kteří až na Bruzovice zašli a tam drancovali.

Roku 1647 trpěly Bruzovice morem, následkem to vpádu Švédů na Těšínsko.

V roce 1652 měla fara bruzovská 27 krav, daných do pronajmu za plat.

V zimě r. 1775-1776 zuřily v Bruzovicích i okolí takové mrazy, že i stromy pomrzly.

Dne 15. června 1778 vyloupen byl chrám v Sedlištích.

Roku 1779 vloupali se zloději do chrámu bruzovského.

Dne 21. října 1779 vracen zpět bruzovským sedlákům prosebný list, který zaslali císaři Josef II., žádajíce, aby jim desátek a jiné dávky aspoň zčásti byly zmenšeny.

20. dubna 1780 napadla spousta sněhu, jenž ležel do sv. Jiří. Ve dnech 25. a 26. uhodily tuhé mrazy, obili pomrzlo.

Dne 27. února a 3. října r. 1786 pocítěno i v Bruzovicích zemětřesení. Lidé se báli nocovat ve stavení.

Roku 1783 vzepřeli se bruzovští sedláci platit faráři desátek.

Roku 1783 vystavěna fara z tvrdého zdiva za 1350 zlatých. Vrchnost dala zdarma 30.000 cihel.

V roce 1848 pohřbil farář Prutek s kaplanem na bruzovském hřbitívku 300 lidí, zemřelých na morovou ránu. Téhož roku vykonali 600 zaopatření nemocných.

Roku 1858, dne 15. ledna, pocítili Bruzovští slabé zemětřesení.

Roku 1859 bylo velké sucho a parno, až 44 stupňů Celsia.

## Význačnější rodáci Bruzovic

Z Bruzovic pochází mnoho význačných lidí, na svou dobu vzdělaných a pokročilých. Ti svým rozhledem usměrňovali vývoj obce a kraje, přinášeli k blahu obecnému cenné přínosy svého duchovního bohatství a vědeckého fondu. V pádu potřeby postavili se neohroženě na obranu svých práv a práv jazykových. V různých oborech lidského snažení dosáhli vysokého stupně a hodnosti:

### Josef Kulhánek

nar. 1759, vysvěcen 1785, zasloužilý farář dobrodinský. Zemřel r. 1842 a jest pohřben v Dobré. Zůstavil po sobě nehyboucí památku zvelebení svého chrámu. Za něho postavena pěkná farní věž. Stavěla se v době velikého hladu a drahoty. Dělníky od stavby bral na faru, dával jim stravu zdarma a když nemohl pomoc, aspoň radou pomáhal a laskavými slovy těšil své farníky. Stal se všeobecně známým udělením kněžského požehnání ruskému caru Alexandru, který se přes Dobrou do Ruska vracel dne 24. prosince 1818. P. J. Kulhánek zemřel 27. ledna 1842.

### Stanislav Peter

nejvzornější a nejsamostatnější fojt bruzovský a celého frýdeckého panství. Jím zakončena řada fojtů z doby roboty. Zemřel v době moru r. 1847 jako jeho první oběť.

### Ondřej Peter

rolník a vynikající vlastenec. Učil své spoluobčany zavádět nové způsoby v zemědělství, pečoval o vzdělání své i svých spoluobčanů. Dal své dva syny na studie. Oba pak působili v Místku. Jan jako advokát a bratr jeho, Ondřej, byl správcem jeho kancléře.

\*

O Josefu Střížu a zakladateli sboru říd. učiteli J. Mojžíšku jsou zprávy na jiných místech. Pavel Poláček, nar. r. 1824, byl pomocným učitelem v Bruzovicích, kde také zemřel. Jilius Mayer, nar. r. 1835, vyšvihl se na majora císařské armády, bližších zpráv o něm není. Jan Kocich, nar. r. 1838, působil jako nadučitel v Bašce. Jan Vojtěch a n n studoval v Těšíně, zemřel jako učitel v rodné obci r. 1879. František Pitřík, druhý poslanec, rolník, zemského snemu z Frýdecka ve volebním období 1884—1890. V roce 1890 a 1896 propadl však vždy proti českému kandidátu národní strany. Na snemu slezském hlasoval většinou vždy s německými stranami. Jinak byl to muž bystrého rozhledu a vzorný starosta obce. V roce 1896 neobdržel ani jediného hlasu voliteli ve své rodné obci. Třeba byl jiného politického a žel bohu i národního přesvědčení, byl vzorný rolník.

\*

Ze žijících vyniklo také několik rodáků, kteří obec proslavují:

### Ondřej Onderek

Ondřej Onderek, pokročilý rolník, organisátor venkovských, které učil se sdružovat ke společné práci. Dlouholetý předseda nejstaršího českého vzdělávacího spolku na Frýdecku, Rolnicko-čtenářské Besedy, zal. r. 1875, a starosta obce, horlivý šířitel českých knih a obránce českého jazyka. Odmital německé přípisy důsledně, odvolával se na státní základní zákony. Byl za

to veden četníky na okresní úřad. Zasloužil se o povznesení Bruzovic. Dožívá se letos právě 90 let.

Mezi prvními dlužno vzpomenout strážce pokladu ducha slezského lidu, strážce slezské písni, říd. uč. na odp., p. Josefa Možíška, nar. 15. května 1862. Na tisíc písni sebral a záchránil od zapomenutí. Oživil jimi poesii lidu. Vydal je v různých sbírkách i samostatně.

MUDr. Vítězslav Možíšek, obvodní lékař v Dobré, narodil se r. 1866, v době pruského vpádu do Slezska a Čech na čís. 45. Studoval v Těšíně na gymnasiu. Po universitních studiích a dosažení hodnosti doktora a krátké prakci usadil se v soukromství v Dobré. V době válečné pomáhal všem našim lidem jak mohl, byl za tuto činnost narychlou povolán k vojsku roku 1917.

Vítězslav Pitřík, tajemník obce Michálkovice a kladník Zemské hasičské jednoty slezské v Opavě, hasičský a kulturní pracovník slezský, je také rodákem z Bruzovic.

Th. Dr. Frant. Onárek, profesor bohosloví ve Vidnavě, je znám jako milovník české knihy, slezské vlastivědy a církevních dějin, tichý, nenáročný pracovník a oddaný ctitel domoviny. Jím se nikterák neuzávírá řada brufovských rodáků. Obšírnější soupis s obsáhlějšími životopisy bude podán při jiné příležitosti, kde se všem dostane zaslouženého místa. Pro krátkost času, s jakým byl památník sděláván, a pro nedostatek místa nebylo lze se obšírněji a o všech zmínit.



### Prameny a literatura

Obecní a školní kronika Bruzovic.

Protokoly a zápisníky Sboru dobrovolných hasičů v Bruzovicích.

Urbář panství frýdeckého z r. 1664.

»Noviny Těšínské«, I. a II. ročník.

### Doslov

Nemohl jsem odepřít žádost br. starosty Sboru dobrovolných hasičů, uvolil jsem se napsati Památník jako upomínu na 40leté výročí založení hasičského sboru v Bruzovicích.

Třeba na sepsání památníku vymezen byl jen krátký čas, snažil jsem se věrně vylijít činnost sboru za uběhlých 40 let. Po přání zabral jsem se také do historie obce, vyňal jsem důležité úseky z dějin a památností jejího vývoje, aby tak památník stal se trvalou upomínkou i jakousi vlastivědnou čítánkou místní obce. Mnohé věci musely být pro nedostatek místa odloženy,

Sepsání těchto paměti bylo mi umožněno jednak ochotně zapůjčenými kronikami, obecní a školní, i protokolními knihami sboru, které mně ochotně obstaral br. Jos. Weismann, starosta sboru, jednak také vlastními sbírkami pramenů a pomocné literatury.

Jak jsem se úkolu zhostil, ať posoudí povolení. Jsem si vědom určitých nedostatků tohoto spisu.



Svoje úspory dobře a bezpečně uložíte,  
zápůjčky na mírný úrok obstaráte u

# Kampeličky

Spořitelního a záloženského spolku  
zapsaného společenstva s neobme-  
zeným ručením v BRUZOVICÍCH,

kterýžto místní peněžní podnik velmi  
vydatně spolupracoval a prospěl  
při provádění meliorací, odvodňo-  
vání - tří vodních družstev - výstavbě  
komunikací a pod. V poslední době  
pak velmi užitečně spolupůsobí při  
provádění rozsáhlé elektrisace obce  
Bruzovic!

**Bez Kampeličky povznesení a zve-  
lebení obce nemyslitelné! Kampe-  
lička prospívá svým členům i celku!**

Nejlepší revisní výsledky a doporučení! Proto  
podporujte svůj podnik, proto důvěřujte svému  
podniku, proto mu svěřte své přebytky!

# Výkup obilí pro Čsl.obilní společnost

## JAN KRUS

**Dobrá u Frýdku, tel. 4**

Obchod zbožím koloniálním a  
plodinami ve velkém i malém

Sklady umělých hnojiv, semen a  
veškerých potřeb pro zemědělce

**NEJEN BENZŮV MOTOR –  
TAKÉ BENZOVU MLÁTIČKU!**  
*z továrny na motory a stroje*



**L. Benz & Spol. Třebíč**  
**NEJEN BENZŮV MOTOR –  
TAKÉ BENZOVU MLÁTIČKU!**

## COLLO

Továrna na nejjemnější likéry a plo-  
dinové konzervy, velkoobchod lihem,  
víнем a čajem

## Heřman Löw Míštek-Koloredov

doporučuje svou specialitu

Původní Koloredovskou hořkou

**Starostí zbabí Vás pojistka proti  
škodám a životní, uzavřena u**

## Rožnické vzájemné pojišťovny

**filiálka v Brně,  
Jakubské nám. 3**

Hlavní zastupitelství v Dobré č. 380  
poj. inspektor Augustin Poloch

Místní zastupitelství v Bruzovicích -  
jednatel Ladislav Zahradník

Doporučujeme tento pojišťovací ústav všem našim  
příznivcům. Vyžádejte si bezplatné a nezávazné  
nabídky, než se rozhodnete pro uzávěr pojištění.  
Budete dobře obsluženi

Zástupce veškerých  
hospodářských strojů

# Jan Klimša

Horní Bludovice číslo 29

## Orlovské cihelny

České obchodní společnosti v Orlové

dodávají v bezkonkurenční jakosti  
všechny druhy speciálních cihlář-  
ských výrobků

ODĚV

Rolnu

VŠEM

Doporučujeme

Svépomocné družstvo hostinských  
v Místku, Bezručova

Výroba všech druhů jemných  
likérů, ovocných šťav, velko-  
obchod hroznovým vínem a  
minerálními vodami

Telefon číslo 76

Palírna slivovice a borovičky.  
Sklad litovelského piva

## Hospodářské stroje

všeho druhu speciálních firem,  
součástky k strojům, opravy

**Josef Stolař**

strojírna

Místek, Masarykova třída

Dobrými a šumivými nápoji  
obslouží vás vždy milerád

**Rudolf Svačina,**

hostinský a rolník Na zálesí, ŠOBĚŠOVICE

Doporučuje se obchod smíšeným  
zbožím

**Arnošt Špok**

Bruzovice čís. 193

## František Ryška v Bruzovicích

pohřební ústav Eternitas

Obstarává velmi pečlivě pohřby, převozy,  
exhumace. Sklad rakví všech druhů a cen

Doporučujeme:

**Oldřich Šindler**

Obchod železem, barvami a stavebními potřebami

F r ý d e k

Doporučujeme firmu

**Jaroslav Ryška, Frýdek, tel. 127**

Sodovkárna „BEZKYD“. Sklad piva

Doporučujeme krejčovský závod

**Josefa Šelonga**

v Bruzovicích

Doporučujeme řeznictví a uzenářství  
**Štěpána Kellera v Bruzovicích**  
Čerstvé maso - levné ceny

Pro osazování ovocných a okrasných sadů,  
květ. dekorací, věnců, kytic atd. doporučujeme  
zahradnictví, ovocnářství, semenářství

**Frant. Smyček ve Frýdku**  
Zelenina a semena vždy čerstvá k dostání

Nejlevnější nákup u firmy  
**Karel Wenzel, Frýdek**  
Oděvy a sukna!

Doporučujeme Telefon 136  
**ELEKTRO - RADIO - ZÁVOD**

Viktor Mališ, Místek, Wilsonova tř. 87

Sodovky a syfony od  
**Aloise Rosla**  
ve Frýdku, Bruzovská

Výčep Strassmannova piva 10%, 12%  
Prodej dobrých lihovin

hostinec „Staré fojtství“, Bruzovice **Karel Boščík**

Veškeré klempířské práce, pokrývání střech  
lepenkou, stavění hromosvodů a pod. pro-  
vádí rychle a za levné ceny klempířský závod

**Jiří Šipula**  
v Paskově na Moravě

**Chcete-li**  
koupiti levně a dobře -  
kupujte všechny hospodářské stroje jen u domácí firmy  
**K. a R. Ježek, Blansko**  
Jméno JEŽEK známená kvalitu  
Zastoupení: Karel Papřok, Horní Bludovice

## **Veškeré hasičské kroje**

vycházkové a pracovní dle nových předpisů  
provádí odborně a levně krejčovský závod

## **Ant. Malík, Poruba u Svinova**

Vyžádejte si nezávazné nabídky

## **Josef Witassek, Žermanice 3**

hostinský

Výčep karvinského piva 10%, 12%  
známka znalců

Prodej pravé Vizovické borovičky

## **Nejlevnější nákup si obstaráte u Vladimíra Bártka v Bruzovicích**

obchod smíšeným zbožím a prodej nádobí, kos  
dobrých druhů a jiného galanterního zboží

Pánský a dámský

kadeřník

## **Karel Nytra, Bruzovice**

## **Obsah**

Píseň k 40letému trvání sboru v Bruzovicích . . . . .	2
Milému bratrskému sboru dobrovolných hasičů v Bruzovicích k 40leté činnosti do Památníku . . . . .	3
Dějiny sboru dobrovolných hasičů v Bruzovicích . . . . .	4
Přehled celkové činnosti za léta 1897—1937 . . . . .	23
Pokladní přehled za 40 let trvání sboru 1897— 1937 . . . . .	24
Jména činovníků sborových za 40 let 1897—1937 . . . . .	26
Nejdůst. p. P. Stanislav Weissmann . . . . .	27
K dějinám kostela sv. Stanislava v Bruzovicích . . . . .	28
Bruzovští faráři . . . . .	31
Bruzovský písmák a knihomil Josef Stříž . . . . .	33
Bruzovské pověsti . . . . .	40
Co mají Bruzovice zajímavého . . . . .	45
Zajímavé drobnosti a památné dny Bruzovic . . . . .	47
Význačnější rodáci Bruzovic . . . . .	48
Doslov . . . . .	51
Inseráty . . . . .	52

# Občanská záložna ve Frýdku

Založena 1871

Nejstarší český peněžní  
ústav na Těšínsku

**Přednosti protiplynových masek a filtrů**

# MARS



1. malá váha filtru
2. dlouhé resistenční doby
3. nízký odpor
4. odolnost proti vodě

Vyrábí:

**Akc. spol. OCELOVÝ DŮM**

Braňslava, Stúrova 5

Telefon č. 4052-54

Praha II., Lazarská 7

Palác Báňské a hutní  
telefon číslo 392-41

Filtry průmyslové, filtry kolektivní pro  
hromadné úkryty, absorbery pro rege-  
neraci vzduchu, detektory, eficimetry

Nezávazné a bezplatné informace ve všech  
otázkách, týkajících se protiplynové ochrany

Nákladem vlastním — Vydála Moravskoslezská knihtiskárna v M. Ostravě